

T.C. SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

SAMSUN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
2017 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Ekim 2018

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİNİN MALİ YAPISI VE MALİ TABLOLARI HAKKINDA BİLGİ	1
2.	DENETLENEN KAMU İDARESİ YÖNETİMİNİN SORUMLULUĞU	2
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	3
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	3
5.	DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI	4
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	17
7.	DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMİYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER	18
8.	EKLER.....	48

KISALTMALAR

AYKOME: Alt Yapı Koordinasyon Merkezi

KDV : Katma Değer Vergisi

EPDK : Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: 2017 Yılı Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırması Tablosu

Tablo 2: 2017 Yılı Bütçe Gelirlerinin Ekonomik Sınıflandırması Tablosu

Tablo 3: Samsun Büyükşehir Belediyesi 31.12.2017 Tarihli Bilançosu

Tablo 4: Samsun Büyükşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Sonuçları Tablosu

Tablo 5: Samsun Büyükşehir Belediyesi 2017 Yılı Nakit Akım Tablosu

1. KAMU İDARESİNİN MALİ YAPISI VE MALİ TABLOLARI HAKKINDA BİLGİ

Samsun Büyükşehir Belediyesi tahakkuk esaslı muhasebe sistemini uygulamaktadır. Muhasebe sistemi Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre yürütülmektedir. Kurumun 2017 yılına ilişkin mali verileri aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 1: 2017 Yılı Bütçe Giderlerinin Ekonomik Sınıflandırması Tablosu

KOD	AÇIKLAMA	Tahmini Bütçe Gideri (TL)	Gerçekleşen Bütçe Gideri (TL)	Gerçekleşme Oranı (%)
830	BÜTÇE GİDERLERİ	770.000.000,00	733.727.195,05	95
830.1	Personel Giderleri	66.521.000,00	55.062.145,92	83
830.2	Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	9.888.000,00	8.621.835,95	88
830.3	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	239.068.187,00	226.098.200,21	95
830.4	Faiz Giderleri	51.775.000,00	51.773.601,33	100
830.5	Cari Transferler	32.229.551,84	30.689.748,10	96
830.6	Sermaye Giderleri	347.764.761,16	338.873.636,95	98
830.7	Sermaye Transferleri	270.000,00	265.903,09	99
830.8	Borç Verme	22.343.000,00	22.342.123,50	100
830.9	Yedek Ödenekler	140.000,00		

Tablo 2: 2017 Yılı Bütçe Gelirlerinin Ekonomik Sınıflandırması Tablosu

KOD	AÇIKLAMA	Tahmini Bütçe Geliri (TL)	Gerçekleşen Bütçe Geliri (TL)	Gerçekleşme Oranı (%)
800	BÜTÇE GELİRLERİ	710.000.000,00	640.553.387,63	90
800.1	Vergi Gelirleri	10.660.000,00	8.368.308,68	79
800.3	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	67.640.000,00	45.768.323,57	68
800.4	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	26.500.000,00	21.038.168,04	80
800.5	Diğer Gelirler	544.750.000,00	515.214.468,80	95
800.6	Sermaye Gelirleri	60.520.000,00	50.164.118,54	83
810	BÜTÇE GELİRLERİNDEN Ret ve İadeler	70.000,00	299.476,15	428
810.01	Vergi Gelirleri (-)	10.000,00	45.486,29	455
810.03	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri (-)	30.000,00	69.151,15	231
810.05	Diğer Gelirler (-)	30.000,00	184.838,71	617
Borçlanma Tutarı		60.000.000,00	144.559.335,92	241

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştaya gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuş olup denetim bunlar ile usul ve esasların 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Kasa sayım tutanağı,
- Banka mevcudu tespit tutanağı,
- Alınan çekler sayım tutanağı,
- Menkul kıymet ve varlıklar sayım tutanağı,
- Teminat mektupları sayım tutanağı,
- Değerli kağıtlar sayım tutanağı,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile İdare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli
- Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu,
- Bütçe gelirleri ekonomik sınıflandırılması tablosu,
- Faaliyet sonuçları tablosu

Denetim görüşü, kamu idaresinin temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. DENETLENEN KAMU İDARESİ YÖNETİMİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, genel kabul görmüş uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürünün belirlenmesine esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAKLARI

BULGU 1: Bazı Harcamalara Ait KDV'lerin Hatalı Olarak İndirime Konu Edilmesi

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun "Verginin Konusunu Teşkil Eden İşlemler" başlıklı 1'inci maddesinin birinci fıkrasının 3/g bendinde;

"Genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birliklere, üniversitelere, dernek ve vakıflara, her türlü mesleki kuruluşlara ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan veya işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşların veya bunlara ait veya tabi diğer müesseselerin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetleri, ..." hükmü yer almaktadır.

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin "B. VERGİNİN KONUSU İLE İLGİLİ ÇEŞİTLİ HUSUSLAR" başlıklı bölümünde;

"2. Kamu Kurum ve Kuruluşları, Dernek ve Vakıflar ile Mesleki Kuruluşların Vergilendirilmesi

2.1. Genel Olarak 3065 sayılı Kanunun (1/3-g) maddesinde sayılan; genel bütçeye dâhil idareler, özel bütçeli idareler, il özel idareleri, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birlikler, üniversiteler, dernek ve vakıflar ile her türlü mesleki kuruluşların ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyet kapsamına girmeyen, kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetleri vergiye tabi değildir. Gelir Vergisi Kanununun 70 inci maddesi kapsamına giren mal ve hakların kiralanması işlemleri Kanunun (1/3-f) maddesine göre KDV'ye tabidir. Ancak yukarıda sayılan kuruluşların, iktisadi işletmelerine dahil olmayan gayrimenkullerinin kiraya verilmesi işlemleri Kanunun (17/4-d) maddesine göre vergiden istisnadır.

Öte yandan yukarıda sayılan kuruluşlara ait veya tabi olan veya bunlar tarafından kurulan ve işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşlar, iktisadi işletme olarak mütalaa edilir. Bunların ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyetleri vergiye tabi tutulur. Bu çerçevede belediyelere bağlı otobüs, havagazı, su, elektrik, mezbaha, soğuk hava deposu vb. işletmeler ile döner sermayeli kuruluşlar, istisna kapsamına girmeyen faaliyetleri dolayısıyla vergiye tabi olurlar." ifadelerine yer verilmiştir.

11 seri no.lu Katma Değer Vergisi Genel Tebliği'nde de benzer hükümler bulunmaktadır.

Yukarıdaki mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde anlaşılacağı üzere; belediyelerin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetleri kapsamında sayılmayan ve kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetlerinin 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu kapsamına girmediği, bu sebeple de belediyelerin kurumsal anlamda katma değer vergisi mükellefi olmadığı açıktır. Dolayısıyla, yasal düzenlemede kurumsal olarak KDV mükellefi kılınmayan belediyeler yine yasal düzenlemede belirtilen katma değer oluşturan faaliyetleri icra etmeleri halinde, sadece belirtilen faaliyetler açısından KDV mükellefi olmaktadır. Bu durumda, belediyelerin yukarıda belirtilen katma değer oluşturucu alanların dışındaki harcamalarına ait KDV tutarları, indirim konu yapılmaksızın doğrudan maliyet unsuru olarak gider ya da ilgili varlık hesaplarına kaydedilecektir.

Diğer yandan, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "191 İndirilecek Katma Değer Vergisi Hesabının Niteliği" başlıklı 153'üncü maddesinde;

"(1) Bu hesap, mal ve hizmetin satın alınması sırasında satıcılara ödenen veya borçlanılan ve kurum açısından indirim hakkı doğuran katma değer vergisinin izlenmesi için kullanılır.

(2) Mahalli idareler, bir bedel karşılığı satmak üzere ürettikleri mal veya hizmetin üretim girdisi olarak satın aldıkları mal veya hizmetlere ilişkin olarak ödemiş oldukları Katma Değer Vergisini indirim konusu yaparlar. Bunun dışında kurumun satışa konu olmayan kamu hizmeti üretiminde nihai tüketici olarak kullanmak veya tüketmek üzere satın alınmış mal veya hizmet için ödenen Katma Değer Vergisi indirim konusu yapılmaz ve bu tutarlar ilgili gider hesabı veya varlık hesabına yapılacak muhasebe kaydında maliyet bedeline ilave edilir." denilmektedir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere, kurumun katma değer vergisi tahsilatı yaptığı satışa konu olan mal ve hizmetlerin üretim girdisi alımları nedeniyle satıcılara ödenen veya borçlanılan giderin KDV'sinin indirim konusu yapılması, bunların dışındaki mal ve hizmet alımlarına ilişkin KDV'nin ise indirim konusu yapılmaksızın doğrudan malın veya hizmetin maliyetine eklenmesi ve gider veya ilgili varlık hesaplarına kaydedilmesi gerekmektedir.

Samsun Büyükşehir Belediyesi kurumsal olarak KDV mükellefi olmadığı gibi KDV tahsilatına konu olan mal ve hizmet satışı da sınırlıdır. Bu nedenle, 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu ile 11 seri no.lu Katma Değer Vergisi Genel Tebliği'ndeki düzenlemeler de

dikkate alındığında, katma değer vergisi mükellefi olmayan Belediyenin indirim hakkı doğurmayan KDV tutarlarını 191-İndirilecek Katma Değer Vergisi Hesabında değil bir maliyet unsuru olarak gider veya ilgili varlık hesaplarında takip etmesi gerekmektedir.

İdarenin 2017 yılı hesabının incelenmesi neticesinde, Antalya City Fuarına gidecek ekibin ulaşımı için minibüs kiralama, yangın söndürme cihazları dolumu ve alımı, hizmet binasında kullanılmak üzere tül ve perde alımı, birimlerin arşivlerinde kullanılmak üzere evrak kutusu alımı, yıllık asansör bakım işi, İdareye bağlı birimlerin ilaçlamasında kullanılmak üzere sinek ilacı alımı, hizmet binasının çatı temizliği ve ilaçlaması, dergi alımı, İdarenin çeşitli birimlerinde kullanılmak üzere kırtasiye malzemesi alımı, Türk halk oyunları topluluğunda kullanılmak üzere ayakkabı alımı, temizlik malzemesi alımı, Katib Tiyatro Köyü Etkinliğine gelen misafirlerin konaklama ödemesi, sağlık müdürlüğünde kullanılmak üzere tıbbi malzeme alımı, 15 Temmuz konferansı için gelen konuşmacının konaklama-yemek hizmeti alımı, Türk halk müziği konser harcaması ödemeleri, Amisos otel konaklama hizmet alımı, Kültür Sosyal İşler Daire Başkanlığının faaliyetleri kapsamında gelen misafirlere dağıtılmak üzere hediyelik eşya alımı. muhtaç ailelere verilmek üzere gıda yardımı, muhtaç ailelere dağıtılmak üzere sıkıştırılmış pres baskı odun alımı, Samsun Büyükşehir Belediyesi Ulaşım ana planı anketleri ve trafik sayımları yapılması hizmet alımı, Belediye hizmetleri hakkında hizmet ölçüm araştırması yaptırılması işi, Samsun'un yurtiçi ve yurt dışı tanıtımlarında kullanılmak üzere turizm rehberi, tanıtım kitapçığı ve çanta bastırılması işi, 15 temmuz gecesini ve o gece Samsun'da yaşananları anlatan belgesel hazırlanması işi, Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı hizmetleri için iki aylık araç kiralama, Geleceğe Kulaç Atıyoruz Projesi kapsamında 2017 yılı öğrenci taşıma işi, 60 Yaş ve Üzerindeki Yardıma ve Bakıma Muhtaç Yaşlı, Hasta ve Engellilere Yönelik Temizlik Sağlık, Bakım ve Psiko-Sosyal Destek Hizmeti Personel Alımı işi, Samsun Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Hizmet Binaları Temizliği, Birimler Arası Evrak ve Eşya Taşıma, Büro ve Şoförlük Hizmetleri, Kültürel, Sanatsal ve Sosyal Faaliyetlerle İlgili Destek Hizmet Alımı, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Hizmet Binaları Güvenlik Hizmeti Alımı ve Samsun Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığının Sosyal Hizmet İşlerinde çalıştırılmak üzere Meslek Elemanları Temini Hizmet Alımı işlerinde yüklenicilere yapılan ödemelerde 191-İndirilecek KDV Hesabının kullanıldığı, bahsedilen KDV tutarlarının indirime konu edilmesi nedeniyle vergi dairesine gönderilmesi gereken KDV tutarlarında 929.730,99 TL'lik eksiklik olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak yukarıda belirtilen alımlar İdare açısından satışa konu olmayan ve kamu hizmeti üretiminde nihai tüketici olarak kullanılmak veya tüketmek üzere satın alınmış hizmetlerdir. Bu durumda, yapılan ödemelere ait KDV tutarları 191-İndirilecek Katma Değer

Vergisi Hesabına değil, bir maliyet unsuru olarak gider veya ilgili varlık hesaplarına kaydedilecektir. Ayrıca Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'ndeki KDV düzenlemeleri çerçevesinde, yılı geçmiş olması nedeniyle 360-Ödenecek Vergi ve Fonlar Hesabına yapılacak kayıtlarla düzeltilmesi gerekir. Söz konusu KDV tutarının indirimine konu edilmesi; 2017 yılı mali tablolarının 191-İndirilecek KDV hesabında 929.730,99 TL ve diğer hesaplarda (gider veya varlık hesaplarında) kayıtlı tutarla orantılı olmak üzere hatalı bilgi içermesine neden olmaktadır.

Kamu idaresi cevabında; "Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı bünyesinde Sanat Merkezi salon kiralarından, Bandırma Gemisi, Amazon Köyü, Kent Müzesi girişlerinden ve Engelliler Plajı işletilmesinden alınan ücretlerden, ayrıca Huzurevinde kalan kişilerden alınan ücretlerden Katma Değer Vergisi tahsilatı yapılmaktadır. Dolayısıyla söz konusunu Katma Değer Vergisi tahsilatları bulunan bu hizmetlerin verildiği, birimlerdeki yapılan harcamalardan Katma Değer Vergisi indirimi söz konusu yapılmaktadır.

Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Katma Değer Vergisi tahsilatı yapan, bir harcama birimi olarak değerlendirilmiş olup, birim içinde farklı hizmet yerlerinde kullanılan, ancak tek bir ihale kapsamında alınan, ayırım yapılmasının mümkün olmadığı alımlarda (*Samsun Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Hizmet Binaları Temizliği, Birimler Arası Evrak ve Eşya Taşıma, Büro ve Şoförlük Hizmetleri, Kültürel, Sanatsal ve Sosyal Faaliyetlerle İlgili Destek Hizmet Alımı, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Hizmet Binaları Güvenlik Hizmeti Alımı ve Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Samsun Kent Müzesi Mesleki ve Diğer Personellerinin Teminine Yönelik Hizmet Alımı*) Katma Değer Vergisi indirimi yapılmıştır. Söz konusu yapılan ihalelerden 2017 Yılı Maliyet dağılımları aşağıdaki gibi gerçekleşmiştir.

Kent Müzesinde Çalışan Personel Maliyeti	: 591.105,96 TL
Mavi Işıklar Birimi Çalışan Personel Maliyeti	: 445.460,16 TL
Bandırma Vapuru Çalışan Personel Maliyeti	: 141.517,68 TL
Amazon Köyü Birimi Çalışan Personel Maliyeti	: 241.335,48 TL
SBB Sanat Merkezi Birimi Çalışan Personel Maliyeti	: 628.272,36 TL
Huzurevi Bünyesinde Çalışan Personel Maliyeti	: 1.580.714,28 TL,

Olmak üzere toplam personel maliyeti; 3.628.375,92 TL ‘dir. %18 KDV tutarı, 653.107,67 TL olarak tespit edilmiş olup indirim konusu yapılması gerekmekte olduğu belirlenmiştir." denilmiştir.

Sonuç olarak Başkanlığımıza gönderilen kamu idaresi cevabında:

Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı bünyesinde Sanat Merkezi salon kiralarından, müze girişlerinden, Engelliler Plajının işletilmesinden ve Huzurevi hizmetinden alınan ücretlerden katma değer vergisi tahsilatı yapıldığı; dolayısıyla katma değer vergisi tahsilatı yapılan söz konusu hizmetlerin verildiği birimdeki harcamalara ait katma değer vergisinin indirime konu edilmesi gerektiği;

Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığının katma değer vergisi tahsilatı yapan bir harcama birimi olarak değerlendirildiği; bu birim içinde farklı hizmet yerlerinde kullanılan ancak tek bir ihale kapsamında alınan büro-destek, güvenlik ve temizlik hizmetinin bulunduğu; bu bağlamda, mezkûr birimden ihalesi yapılan Samsun Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Hizmet Binaları Temizliği, Birimler Arası Evrak ve Eşya Taşıma, Büro ve Şoförlük Hizmetleri, Kültürel, Sanatsal ve Sosyal Faaliyetlerle İlgili Destek Hizmet Alımı, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Hizmet Binaları Güvenlik Hizmeti Alımı ve Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Samsun Kent Müzesi Mesleki ve Diğer Personellerinin Teminine Yönelik Hizmet Alımı için yapılan harcamaların KDV’sinin indirime konu yapıldığı;

Kent Müzesi, Mavi Işıklar Birimi, Bandırma Vapuru, Amazon Köyü Birimi, SBB Sanat Merkezi Birimi ve Huzurevinde çalıştırılan personelin toplam maliyetinin 3.628.375,92 TL olduğu; %18 KDV tutarı 653.107,67 TL’nin indirim konusu yapılması gerektiği;

İfade edilmiştir.

Bulgumuzda ise:

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu’nun “Verginin Konusunu Teşkil Eden İşlemler” başlıklı 1’inci maddesinin birinci fıkrasının 3/g bendi ile Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği’nin “B. VERGİNİN KONUSU İLE İLGİLİ ÇEŞİTLİ HUSUSLAR” başlıklı bölümündeki düzenlemeler değerlendirildiğinde anlaşılacağı üzere;

Belediyelerin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetleri kapsamında sayılmayan ve kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetlerinin 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu kapsamına girmediği, bu sebeple de belediyelerin kurumsal anlamda katma değer vergisi mükellefi olmadığı;

Kurumsal olarak KDV mükellefi olmayan belediyelerin, yasal düzenlemede sayılan faaliyetleri icra etmeleri halinde, sadece sayılan faaliyetler açısından KDV mükellefi oldukları;

Bu durumda belediyelerin; ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikte olmayan teslim ve hizmetlerine ait KDV ödemelerinin, indirim konu yapılmaksızın doğrudan maliyet unsuru olarak gider ya da ilgili varlık hesaplarına kaydedilmesi gerektiği;

Diğer yandan, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "191 İndirilecek Katma Değer Vergisi Hesabının Niteliği" başlıklı 153'üncü maddesinde;

"(2) Mahalli idareler, bir bedel karşılığı satmak üzere ürettikleri mal veya hizmetin üretim girdisi olarak satın aldıkları mal veya hizmetlere ilişkin olarak ödemiş oldukları Katma Değer Vergisini indirim konusu yaparlar. Bunun dışında kurumun satışa konu olmayan kamu hizmeti üretiminde nihai tüketici olarak kullanmak veya tüketmek üzere satın alınmış mal veya hizmet için ödenen Katma Değer Vergisi indirim konusu yapılmaz ve bu tutarlar ilgili gider hesabı veya varlık hesabına yapılacak muhasebe kaydında maliyet bedeline ilave edilir." hükmünün yer aldığı;

Mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere, kurumun katma değer vergisi tahsilatı yaptığı satışa konu olan mal ve hizmetlerin üretim girdisi alımları nedeniyle satıcılara ödenen veya borçlanılan giderin KDV'sinin indirim konusu yapılması, bunların dışındaki mal ve hizmet alımlarına ilişkin KDV'nin ise indirim konusu yapılmaksızın doğrudan malın veya hizmetin maliyetine eklenmesi ve gider veya ilgili varlık hesaplarına kaydedilmesi gerektiği;

Samsun Büyükşehir Belediyesinin kurumsal olarak KDV mükellefi olmadığı gibi KDV tahsilatına konu olan mal ve hizmet satışının da sınırlı olduğu; indirim hakkı doğurmayan KDV tutarlarını 191-İndirilecek Katma Değer Vergisi Hesabında değil bir maliyet unsuru olarak gider veya ilgili varlık hesaplarında takip etmesi gerektiği;

İdarenin 2017 yılı hesabının incelenmesi neticesinde, doğrudan mal ve hizmet girdisi olmayan hizmet alımı ve mal alımları için yüklenicilere yapılan ödemelerde 191-İndirilecek KDV Hesabının kullanıldığı, bahsedilen KDV tutarlarının indirime konu edilmesi nedeniyle vergi dairesine gönderilmesi gereken KDV tutarlarında 929.730,99 TL'lik eksiklik oluştuğunun tespit edildiği;

Belirtilmişti.

Değerlendirme:

Bulgumuzda çok sayıda mal ve hizmet alımından bahsedilmişti. Kamu idaresi cevabında; destek hizmeti, güvenlik hizmeti ve temizlik hizmeti alımlarına ait KDV indirimi konusunda değerlendirme yapılmış olup diğer mal ve hizmet alımları konusunda herhangi bir açıklama yapılmamıştır.

Kamu İdaresinin cevabında iki husus ön plana çıkmaktadır: Birincisi, Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığının katma değer vergisi tahsilatı yapan bir harcama birimi olarak değerlendirildiği; ikincisi ise, kamuya sunulan bazı hizmetlerin satışlarından KDV tahsilatı yapıldığı ve bu hizmetlerin yürütüldüğü birimler için Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı bünyesinde mal ve hizmet alımı yapıldığıdır.

Birinci iddia: Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığının doğrudan KDV tahsilatı ve ödemesi yapan iktisadi işletme gibi kabul edilmesi mevzuata uygun değildir. Hem 3065 sayılı KDV Kanunu'nda hem de ilgili KDV uygulama tebliğlerinde, belediye iktisadi işletmelerinin KDV yönünden değerlendirilmesi yapılmıştır. Bu bağlamda, İdarenin; Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığının faaliyetlerini nasıl değerlendirdiği mevzuat açısından önemli değildir. Dolayısıyla, iktisadi işletme niteliğinde olmayan ana hizmet birimini doğrudan KDV mükellefi olarak değerlendirmek ve buradan KDV indirimini savunmak yasal düzenleme itibarıyla kabul edilebilir değildir. Diğer bir ifadeyle, mezkûr hizmet alımlarının bir iktisadi işletme olmayan Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı birimince yapılmış olması, bu ödemelere ait KDV'lerin otomatik olarak indirim konusu yapılması sonucunu doğurmamaktadır. Bu durumda, İdarenin bir hizmet birimi olan Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığındaki harcamaların KDV mevzuatı çerçevesinde değerlendirmesini yapmak gerekmektedir.

İkinci iddia: Kamu idaresi cevabında, çok ayrıntılı olmasa da, Samsun Büyükşehir Belediyesi Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Hizmet Binaları Temizliği, Birimler Arası Evrak ve Eşya Taşıma, Büro ve Şoförlük Hizmetleri; Kültürel, Sanatsal ve Sosyal Faaliyetlerle İlgili Destek Hizmet Alımı; Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Hizmet Binaları Güvenlik Hizmeti Alımı ve Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı Samsun Kent Müzesi Mesleki ve Diğer Personellerinin Teminine Yönelik Hizmet Alımlarından bahsedilmekte, söz konusu alımlar kapsamında çalıştırılan personelin bir kısmının Sanat Merkezi Salonu, Bandırma Gemisi Müzesi, Amazon Köyü Müzesi, Kent Müzesi ve Engelliler Plajında çalıştırıldığı; ayrıca Sanat Merkezi salonundan kira, Bandırma Gemisi, Amazon Köyü, Kent Müzelerinden giriş ücreti ve Engelliler Plajının işletilmesinden ve Huzurevi hizmetinden ücretler alındığı ve bu nedenle buralar için yapılan harcamaların KDV'sinin indirim konusu yapılması gerektiğinden bahsedilmiştir.

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin "C. İNDİRİM" başlıklı bölümde:

"1. Vergi İndirimi

3065 sayılı Kanununun (29/1) inci maddesine göre mükellefler, yaptıkları vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan KDV'den, faaliyetlerine ilişkin olarak, kendilerine yapılan teslim ve hizmetler dolayısıyla hesaplanarak düzenlenen fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen KDV'yi veyahut ithal ettikleri mal ve hizmetler dolayısıyla ödedikleri KDV'yi indirebilirler.

4. Kısmi Vergi İndirimi

3065 sayılı Kanununun kısmi vergi indirimini düzenleyen 33 üncü maddesinin birinci fıkrasında, Kanuna göre indirim hakkı tanınan işlemlerle indirim hakkı tanınmayan işlemlerin bir arada yapılması halinde, fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen KDV'nin ancak indirim hakkı tanınan işlemlere isabet eden kısmının indirim konusu yapılacağı hükme bağlanmış olup aynı maddenin ikinci fıkrasında ise, kısmi vergi indirimine ilişkin usul ve esasları tespite, Maliye Bakanlığının yetkili olduğu belirtilmiştir....." ifadelerine yer verilmiştir.

Tebliğ'de belirtildiği üzere; KDV mükellefleri, yaptıkları vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan KDV'den, faaliyetlerine ilişkin olarak, kendilerine yapılan teslim ve hizmetler dolayısıyla hesaplanarak düzenlenen fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen KDV'yi veyahut ithal ettikleri mal ve hizmetler dolayısıyla ödedikleri KDV'yi indirebilirler. Ayrıca; mevzuatta belirtilen şartlar dahilinde kısmi indirim söz konusu olabilmektedir. Mevzuatta aykırı bir düzenleme yoksa, mükellefler için faaliyet alanları içindeki tüm harcamalara ait KDV'nin dikkate alınması mümkündür. Mahalli idarelerin iktisadi işletmeleri de bu kapsamdadır. Ancak, mahalli idarelerin kendi bünyelerinde indirime konu edilebilecek KDV, bir bedel karşılığı satmak üzere üretilen mal veya hizmetin üretim girdisi olarak alınan mal ve hizmet için ödenen KDV'dir. Yukarıda kamu idaresi cevabında belirtilen hizmet alımları ise, üretim girdisi niteliğinde olmayan, büro destek hizmeti, temizlik hizmeti ve güvenlik hizmeti niteliğinde olan alımlardır.

Mevzuatta KDV mükellefleri için yapılan düzenleme, işletme faaliyet alanlarını kapsamakta ve geniş bir içerik taşımaktadır. Ancak, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'ndeki düzenlemede; mahalli idarelerin bütçesi içinde yapılan satışa yönelik faaliyetlerde indirilecek KDV'nin kapsamının daraltıldığı görülecektir. KDV mevzuatında mükellefler için yer alan "*..faaliyetlerine ilişkin olarak kendilerine yapılan teslim ve hizmetler*

dolayısıyla hesaplanarak düzenlenen fatura ve benzeri vesikalarda gösterilen katma değer vergisini..” şeklindeki ifadenin yanısıra Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nde; “bir bedel karşılığı satmak üzere ürettikleri mal veya hizmetin üretim girdisi olarak satın aldıkları mal veya hizmetlere ilişkin olarak ödemiş oldukları katma değer vergisini indirim konusu yaparlar” ifadesi yer almaktadır. Dolayısıyla, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği’nde doğrudan üretim girdisi şeklindeki harcamaların İndirilecek KDV Hesabına kaydedilmesi uygun görülmüş ve kapsam daraltılmıştır.

Diğer yandan, hem iktisat hem de işletme literatüründe, “*Mal ve hizmetleri ortaya koymak, kısaca üretimde bulunabilmek için bir takım öğelerin bulunması ve bunların birleştirilmesi gerektiğinden*” bahsedilmektedir. Literatürde, üretim faktörleri/girdileri de genel olarak; bir malın üretimi için gerekli olan emek, sermaye, doğa, teknoloji ve zaman olarak sayılmakta emek’ten ise “*insanların veya iş görenlerin bir işte ortaya koydukları bedensel ve düşünsel (zihinsel) çabalara emek veya işgücü adı verilir.*” şeklinde bahsedilmektedir. Bu durumda, kamu idaresi cevabında bahsi geçen büro destek, güvenlik ve temizlik hizmetlerini; mal veya hizmet üretimi yapılan alanı ilgilendirse bile, mahalli idarelerde bir bedel karşılığında satışı yapılmak üzere üretilen bir mal veya hizmetin üretim girdisi olarak kabul etmek mümkün görülmemektedir. Bu bağlamda, yukarıda belirtilen ve genel olarak idarenin bir parçası olan binaların büro destek, temizlik ve güvenlik hizmeti giderlerine ait KDV’nin; müze, huzurevi ve engelli kampındaki hizmetlerden ücret alınıyor olsa bile, indirim konusu edilmemesi gerektiği açıktır. Diğer bir ifade ile, bahsi geçen KDV’lerin indirim konusu yapılabileceğini söylemek mümkün görülmemektedir.

İdare cevabında çeşitli birimlerdeki personel maliyetlerinden bahsedilmiştir. Ancak, İdarenin savunmasını kabul etmek mümkün değildir. Çünkü, söz konusu personelin hangi hizmetin veya malın üretiminde bir üretim girdisi ve maliyet unsuru olarak değerlendirildiği belirtilmemiştir. Kaldı ki yukarıda da değinildiği gibi, alımı yapılan hizmetler; büro destek hizmetleri, temizlik hizmeti ve güvenlik hizmeti olup satılmak üzere üretilen bir mal veya hizmetin üretim girdisi de değildir.

Netice olarak; bulgumuzda belirtildiği üzere, hatalı olarak 191-İndirilecek KDV Hesabına kaydedilen tutarın gider ya da ilgili varlık hesabına yazılmak suretiyle muhasebe kayıtlarının düzeltilmesi gerekmektedir.

Diğer yandan, bulgumuzda belirtilen hatalı muhasebe kaydının yılı içinde düzeltilmemiş olması nedeniyle, 2017 yılı mali tablolarındaki 191-İndirilecek KDV Hesabı, 630-Giderler Hesabı ve ilgili varlık hesaplarının hatalı bilgi içermesine neden olunmuştur.

BULGU 2: Özel İdareden Büyükşehir Belediyesine Devredilen Şirket Sermaye Paylarının Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabında İzlenmemesi ve Söz Konusu Şirketlerin Faaliyet Durumunun Açıklığa Kavuşturulmasının Gerekliği

A) Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "241 Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabı" başlıklı 181'inci maddesinde, bu hesabın mal ve hizmet üreten kuruluşlara nakden veya ayni olarak verilen sermaye tutarları ve bu sermaye tutarlarının işletilmesinden doğan kar ve zarar ile bütçeye iade olunan sermayelerin izlenmesi için kullanılacağı belirtilmektedir.

Aynı Yönetmelik'in 182'inci maddesinde;

"Mal ve hizmet üreten kuruluşlara yatırılan sermayeler hesabına ilişkin işlemler aşağıda gösterilmiştir.

a) Mal ve hizmet üreten kuruluşlara gerek nominal sermaye ve gerekse ayni sermaye transferi şeklindeki iştirakler gerçeğe uygun değerleri ile bu hesaba kaydedilir. Sermayesine iştirak edilen mal ve hizmet üreten kuruluşlara nakdi veya ayni sermaye şeklindeki katılımlardan bu hesapta kayıtlı tutarların ilgili mal ve hizmet üreten kuruluşların öz kaynak hesaplarında karşılık olarak yer alan tutarlarla eşit olması gerekir..." denilmektedir.

Diğer yandan, 6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un 1'inci maddesi ile Samsun İl Özel İdaresi'nin tüzel kişiliği kaldırılmıştır. Kanun'un geçici 1'inci maddesinde ise; bu Kanun'daki devir, tasfiye ve paylaşırma işlemlerini yürütmek üzere vali tarafından, bir vali yardımcısının başkanlığında, valinin uygun göreceği kurum ve kuruluş temsilcilerinin ve ilgili belediye başkanlarının katılımıyla devir, tasfiye ve paylaşırma komisyonu kurulacağı ve tüzel kişilikleri kaldırılan il özel idarelerinin her türlü taşınır ve taşınmaz malları, hak, alacak ve borçları, komisyon kararıyla ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, valiliklere, yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığına, büyükşehir belediyesine ve bağlı kuruluşuna veya ilçe belediyesine devredilmesine karar verileceği hüküm altına alınmıştır.

Bu hükme istinaden Samsun Valiliğince oluşturulan Komisyonun 28.03.2014 tarihli ve 89801662-010/28/03/2014 sayılı kararı ile; Samsun İl Özel İdaresi'nin Tarım Kredi Gıda Sanayi Ltd. Şti. (BAFAY) (%0,01554; sermaye artırımlarından sonra İdare sermaye transferi

yapmadığından % 0,00024) ve Terme Metal San. Ticaret AŞ'deki (%24,26946) paylarının Büyükşehir Belediyesine devredilmesine karar verilmiştir. Ayrıca aynı Karara ekli tabloda devir yapılan tarih itibarıyla Türkiye Halk Bankası AŞ'den 1.250.000.000 (Birmilyarikiyüzellimilyon) toplam hisseden 602 adet özel idare hissesinin de Samsun Büyükşehir Belediyesine devredildiği belirtilmektedir.

İdarenin 2017 yılı mali tablolarının incelenmesi neticesinde; Özel İdareden Belediyeye geçen şirket ortaklıklarına ilişkin Tarım Kredi Gıda Sanayi Ltd. Şti.nin güncel sermaye tutarının 390.000.000,00 TL ve idare payının % 0,00024 olduğu dikkate alındığında 936,00 TL, Terme Metal San. Ticaret AŞ'nin sermaye tutarının 1.757.500 TL ve idare payının % 24,26946 olduğu dikkate alındığında 426.535,76 TL, Türkiye Halk Bankası AŞ'den 1.250.000.000 (Birmilyarikiyüzellimilyon) toplam hisseden 602 adet özel idare hissesi karşılığı 147.000,00 TL olmak üzere toplam 574.471,76 TL'nin 241-Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabında izlenmediği tespit edilmiştir.

Yukarıda belirtilen sermaye paylarının muhasebe kaydının yapılmaması nedeniyle, mali tablolarda yer alan 241-Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabı 574.471,76 TL hata vermiştir.

B) Samsun Valiliğince oluşturulan Komisyonun 28.03.2014 tarihli ve 89801662-010/28/03/2014 sayılı kararı ile; Samsun İl Özel İdaresi'nin Tarım Kredi Gıda Sanayi Ltd. Şti. (BAFAY) (%0,01554) ve Terme Metal San. Ticaret AŞ'deki (%24,26946) payları ile Türkiye Halk Bankası AŞ'den 1.250.000.000 (Birmilyarikiyüzellimilyon) toplam hisseden 602 adet özel idare hissesi Samsun Büyükşehir Belediyesine devredilmiştir.

Samsun Büyükşehir Belediyesi Başkanlığının 02.06.2017 tarihli yazısında:

“31 Mart 2014 Tarihi itibarıyla yürürlüğe giren 6360 Sayılı Kanun On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında İl Özel İdarelerin kapanarak Büyükşehir Belediyelerine bağlanmaları sonucunda Samsun İl Özel İdaresinin Şirketteki %24,269'lik hissesi Samsun Büyükşehir Belediyesi'ne devrolmuştur. Bu süreç sonrasında yapılan görüşmelere ve istenen bilgiler ışığında Şirketin 30 Kasım 2016 tarihli Detay Mizan incelemesi neticesinde:

1. 300 No'lu Banka Kredileri Hesabı incelenmiş olup Halk Bankası'ndan 30 Kasım 2016 tarihi itibarıyla 2.510.757,62 USD karşılığında 7.521.978,75 TL kredi kullanıldığı, bu kredinin Şirket bünyesine girmediği, bu kredinin 131 No'lu Ortaklardan Alacaklar Hesabına aktarılarak Feniş Holding A.Ş.'nin bünyesine geçtiği,

2. Terme Metal A.Ş.'nin yıllarca ürettiği mamulleri Feniş Holding A.Ş.'ye sattığı, bu satıştan dolayı Şirketin 5.860.301,20 TL Holding'ten alacaklı olduğu,

3. Yukarıda bahsi geçen krediler ve alacaklıların Terme Metal A.Ş.'nin gayrimenkulleri üzerine haciz konulduğu görülmektedir.

Yukarıda izah edilen işlemler ve diğer detaylarda dikkate alındığında;

1. Feniş Holding A.Ş.'ye satılan mamullerin döviz tutarları tespit edilerek bugünkü kurdan faizleri ile birlikte tahsiline ilişkin,

2. Feniş Holding A.Ş.'nin kullanmış olduğu banka kredilerinin kapatılarak gayrimenkuller üzerindeki haczin kaldırılmasına ilişkin,

Ne tür işlemlerin yapıldığı hususunda bilgi..." denilmektedir.

İdarenin, 2017 yılı hesabının incelenmesi neticesinde; şirketlerin hangi şekilde faaliyette bulunduğu takip edilmediği, Terme Metal San. Ticaret AŞ'nin aldığı kredi ve borçlar nedeniyle taşınmazları üzerine haciz konulduğu, Halk Bankası AŞ'nin ortaklık hisselerinin kayda alınmadığı tespit edilmiştir. Belirtilen şirket paylarının tespit, takip ve kayıtlarının yapılmaması İdare alacakları ve borç yükümlülükleri açısından risk oluşturmaktadır.

Ayrıca söz konusu şirketlerin hangi şekilde faaliyette bulduklarının bilinmemesi, kredi ve borçlanmaya başvurmaları, yapmış oldukları işlemlere ilişkin İdareyi zamanında bilgilendirmemeleri hususları dikkate alındığında İdarenin bilgisi dışında bir borç yüküyle karşılaşma ihtimalini ortaya çıkarmaktadır.

Samsun İl Özel İdaresinden Büyükşehir Belediyesine geçen şirket ortaklık paylarının durumunun 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'ndaki düzenlemeler de dikkate alınarak netleştirilmesi İdarenin yararına olacaktır.

Kamu idaresi cevabında; "A)Özel İdareden Belediyeye geçen şirket ortaklıklarına ilişkin Tarım Kredi Gıda Sanayi LTD. ŞTİ.'nin sermaye payı, 30.04.2018 tarih ve 8374 sayılı yevmiye ile, Terme Metal San. Ticaret A.Ş.'nin sermaye payı 30.04.2018 tarih ve 8375 sayılı

yevmiye ile 241-Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabına kaydedilmiştir. Ayrıca Özel İdareden Devir, Tasfiye Komisyon kararı ile devir edilen Türkiye Halk Bankası A.Ş.'ne ait olan 1.250.000.000 (Birmilyarikiyüzellibin) toplam hisseden 602 adet hissesi karşılığı 147.000,00 TL, 2005 yılı öncesine ait olması nedeniyle Yeni Türk Lirası karşılığı 0,15 YTL olan sermaye payına ilişkin olarak, Hisse Senetlerinin Başkanlığımıza teslim edilmemiş olması nedeniyle, herhangi bir muhasebe kaydı yapılamamıştır. Konuyla ilgili olarak, Samsun Valiliği İl Mahalli İdareler Müdürlüğüne 30.04.2018 tarihli yazılan yazıyla hisse senetlerin asıllarının ve muhasebe kayıtlarının gönderilmesi istenilmiş ise de İl Mahalli İdareler Müdürlüğü'nün 09.05.2018 tarih ve E.8876 sayılı yazıyla, Devir, Tasfiye ve Paylaştırma Komisyonuna hisse senetlerinin aslının Komisyona iletilmediğinden gönderilememiştir, denilmektedir.

B)Konuyla ilgili olarak Başkanlığımız Kaynak Geliştirme Dairesi Başkanlığı şirketin mali ve hukuki durumunu tespit amacıyla çalışmalara başlamış olup, mali ve hukuki açıdan gerekli inceleme ve araştırmalar neticesinde oluşturulacak rapor doğrultusunda iş ve işlemler yapılacaktır." denilmiştir.

Sonuç olarak Başkanlığımıza gönderilen kamu idaresi cevabında; Özel İdareden Samsun Büyükşehir Belediyesine geçen şirket ortaklıklarına ilişkin olarak Tarım Kredi Gıda Sanayi Ltd. Şti.nin sermaye payının 30.04.2018 tarih ve 8374 sayılı yevmiye, Terme Metal San. Ticaret AŞ'nin sermaye payının 30.04.2018 tarih ve 8375 sayılı yevmiye ile 241-Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabına kaydedildiği;

Türkiye Halk Bankası AŞ'ye ait olan 1.250.000.000 (Birmilyarikiyüzellimilyon) toplam hisseden Belediyeye devredilen 602 adet hisse karşılığı 147.000,00 TL'nin kayıtlarının 2005 yılı öncesine ait olduğu ve bu nedenle daha sonra yürürlüğe giren YTL para birimi cinsinden güncellenmesi gerektiği; ancak, bahsi geçen hisse senetlerinin Belediye Başkanlığına henüz teslim edilmemiş olduğu; 30.04.2018 tarihli yazıyla Samsun Valiliği İl Mahalli İdareler Müdürlüğünden hisse senetleri asıllarının ve muhasebe kayıtlarının gönderilmesinin istenildiği, fakat İl Mahalli İdareler Müdürlüğü'nün 09.05.2018 tarihli ve E.8876 sayılı cevabi yazısında, Devir, Tasfiye ve Paylaştırma Komisyonuna hisse senetlerinin aslının iletilmediğinden Belediye Başkanlığına da gönderilemediğinin belirtildiği;

Terme Metal San. Ticaret AŞ'nin almış olduğu kredi ve borçlar nedeniyle taşınmazları üzerine konulan hacizler ile ilgili olarak; Kaynak Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından şirketin mali ve hukuki durumunu tespit amacıyla çalışmalara başlanıldığı, mali ve hukuki açıdan gerekli inceleme ve araştırmaların yapılması neticesinde oluşturulacak rapor doğrultusunda iş ve işlemlerin tesis edileceği;

Belirtilmiştir.

Kamu idaresi cevabı ile cevap eki belgelerin incelenmesi neticesinde, Tarım Kredi Gıda Sanayi Ltd. Şti'nin sermaye payı ile Terme Metal San. Ticaret AŞ'nin sermaye payının 2018 yılı itibariyle 241-Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabına kaydedildiği; Terme Metal San. Ticaret AŞ'nin mali ve hukuki durumunu tespit amacıyla çalışmalara başlanıldığı, mali ve hukuki açıdan gerekli inceleme ve araştırmaların yapılması neticesinde oluşturulacak rapor doğrultusunda iş ve işlemlerin yapılacağı; ancak, Halk Bankası A.Ş hisselerinin durumunun netleştirilemediği anlaşılmıştır.

Tarım Kredi Gıda Sanayi Ltd. Şti'nin sermaye payı ile Terme Metal San. Ticaret A.Ş'nin sermaye payının 241-Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabına kaydedildiği belirtildiğinden bu 2 şirket hisseleri açısından önerilecek başka bir husus bulunmamaktadır.

Fakat, bulgumuzda belirtilen muhasebe kaydının yılı içinde yapılmaması nedeniyle 2017 yılı mali tablolarındaki 241-Mal ve Hizmet Üreten Kuruluşlara Yatırılan Sermayeler Hesabının hatalı bilgi içermesine neden olunmuştur.

Öneri:

Terme Metal San. Ticaret AŞ'nin mali ve hukuki durumunu tespit amacıyla yapılan çalışmaların ivedi bir şekilde sonuçlandırılması; diğer yandan Halk Bankası AŞ hisselerinin durumunun da netleştirilmesi için gerekli çalışma ile yazışmaların yapılması ve sürecin hukuki bir sonuca ulaştırılması gerekmektedir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Samsun Büyükşehir Belediyesinin 2017 yılına ilişkin ekte yer alan mali rapor ve tablolarının Denetim Görüşünün Dayanakları bölümünde belirtilen hesaplar hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM GÖRÜŞÜNÜ ETKİLEMEYEN TESPİT VE DEĞERLENDİRMELER

BULGU 1: Yevmiye Defterinde Kullanılmayan Yevmiye Numaralarının Bulunması

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "Yevmiye sistemi, muhasebeleştirme belgeleri ve açılış kayıtları" başlıklı 43'üncü maddesinde;

"(1) İşlemler, yevmiye tarih ve numara sırasına göre ve maddeler halinde yevmiye defterine günlük olarak kaydedilir; buradan da usulüne göre büyük defter ve yardımcı defterlere sistemli bir şekilde dağıtılır.

...

(4) Muhasebeleştirme belgelerinin yevmiye tarih ve numarası sütunlarına, gerçekleşen işlemlerin kayda geçirildikleri tarih ile hesap döneminin başında (1)'den başlayıp, hesap döneminin sonuna kadar devam eden birer numara verilir. Gerek yevmiye defteri ve gerekse büyük defter ve yardımcı defter kayıtlarında bu yevmiye numaraları esastır."

"Kullanılacak defterler ve kayıt düzeni" başlıklı 44'üncü maddesinde;

"(1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında aşağıdaki defterler kullanılır.

a) Yevmiye defteri (Örnek-37),

Yevmiye defteri, kayda geçirilmesi gereken işlemlerin yevmiye tarih ve numarasıyla ve maddeler halinde düzenli olarak yazıldığı müteselsil sıra numaralı defterdir. Yevmiye defterine açılış kaydı yapıldıktan sonra, günlük işlemler muhasebeleştirme belgelerine dayanılarak kaydedilir." denilmektedir.

Buna göre yevmiye defteri hem tarih hem de numara itibarıyla müteselsil sıra takip eden yevmiye numaralarından oluşmalıdır.

İdarenin 2017 yılı hesabının incelenmesi neticesinde; çeşitli tarihler itibarıyla yevmiye defterinin boş kayıtlar içerdiği, 2017 yılında muhasebedeki işlem adedi 28.548 iken 29.081 yevmiye numarasının mevcut olduğu tespit edilmiştir. Bu durum ise, Yönetmelik'te belirtilen düzenlemeye aykırıdır.

Yevmiye tarih ve numaralarının Yönetmelik'te belirtilen şekliyle verilmesi gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; "Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "Yevmiye sistemi, muhasebeleştirme belgeleri ve açılış kayıtları" başlıklı 43'üncü maddesine uygun olarak, yevmiye defterinin tarih ve numara itibarıyla müteselsil sıra ile numaralandırılması işlemi titizlikle takip edilerek, yönetmelik hükümlerine uygunluğu sağlanacaktır." denilmiştir.

Sonuç olarak Başkanlığımıza gönderilen kamu idaresi cevabında; Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "Yevmiye sistemi, muhasebeleştirme belgeleri ve açılış kayıtları" başlıklı 43'üncü maddesine uygun olarak, yevmiye defterinin tarih ve numara itibarıyla müteselsil sıra ile numaralandırılması işlemi titizlikle takip edilerek, Yönetmelik hükümlerine uygunluğunun sağlanacağı belirtildiğinden bu aşamada önerilecek başka bir husus bulunmamaktadır.

Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 2: AYKOME Yönetmeliği'ndeki Düzenlemeye Aykırı Olarak Kazı Ücretinin Alınmaması Yönünde Belediye Meclislerince Karar Alınması

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun "Belediye Başkanının Görev ve Yetkileri" başlıklı 38'inci maddesinin (f) bendindeki düzenleme gereği belediye başkanı belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmekle görevli ve yetkilidir.

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Büyükşehir belediyesinin giderleri" başlıklı 24'üncü maddesinde; her türlü alt yapı, yapım, onarım ve bakım giderlerinin büyükşehir belediyesinin giderlerinden olduğu belirtilmiştir. Aynı Kanun'un "Alt yapı hizmetleri" başlıklı 8'inci maddesinde de, büyükşehir içindeki alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla alt yapı koordinasyon merkezlerinin kurulacağı; koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararların, belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşlarıyla ilgililer için bağlayıcı olduğu; alt yapı koordinasyon merkezinin çalışma esas ve usulleri ile bu kurullara katılacak kamu kurum ve kuruluş temsilcilerinin, İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

Bu bağlamda çıkarılan Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin Alt Yapı Koordinasyon Merkezlerinin görev ve yetkilerinin düzenlendiği 8'inci maddesinde, AYKOME'nin, büyükşehir dâhilindeki alt yapı hizmetlerini etkili ve koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla, alt yapı ile ilgili kazı yapacak gerçek ve tüzel kişilere izin ve kazı ruhsatı vereceği ve buna ilişkin bedeli belirleyeceği belirtilmiştir.

Aynı Yönetmelik'in Alt Yapı Yatırım Hesabının oluşumunu ve gelirlerini düzenleyen 14'üncü maddesinde;

“Büyükşehir ve ilçe belediyeleri cadde, bulvar, meydan ve sokaklarında yapılacak tüm kazılardan elde edilecek gelirler büyükşehir belediyesi bünyesinde açılacak alt yapı yatırım hesabında toplanır. Sokakların kazısından elde edilen gelirler ilgili belediyeye aktarılır. Bu paralar büyükşehir ilçe belediyeleri tarafından sadece cadde, bulvar, meydan ve sokakların asfalt ve kaldırımların yapımında kullanılır. Bu gelirler amacı dışında kullanılamaz.”

Samsun Büyükşehir Belediyesi Alt Yapı Koordinasyon Merkezi Yönetmeliği'nin 15'inci maddesinin 15'inci fıkrasında;

“Belediyeler altyapı kuruluşları ile protokol yapma hakkına sahip olacaktır. Belirli protokol kapsamında çalışma yapan kurum ve kuruluşlar için protokolün ilgili hükümleri de dikkate alınarak, tüm kazı izin başvuruları Aykome'ye yapılacak ve birinci keşfe esas zemin tahrip bedelleri genişliği 14,5 metre'nin üstü yol, sokak ve caddeler için ayrı ayrı hesaplanacak İmar planında genişliği 14,5 metre'nin altındaki yol, sokak ve caddelerin tüm zemin tahrip bedellerinin ilgili ilçe belediyesi hesaplarına, 14,5 metre ve üzerindeki yol, sokak ve caddelerin tüm zemin tahrip bedellerinin ise Büyükşehir belediyesi altyapı yatırım hesabına yatırılarak ödemeye ilişkin dekontların Aykome Şube Müdürlüğü'ne sunulmasının ardından izin alındıktan sonra çalışmalara başlanacaktır.”

Aynı Yönetmelik'in “Müeyyideler” başlıklı 25'inci maddesinde ise;

“Kamu Kurum ve Kuruluşları, özel ve tüzel kurum, kuruluşlar ve şahıslar tarafından ruhsatsız ve çalışma bildirimsiz kazı yapılması halinde caddelerden 5 misli, sokaklardan 3 misli zemin tahrip ücreti alınır.” denilmektedir.

Mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere belediye başkanları, belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmekle görevli ve yetkilidir. Diğer yandan, büyükşehir içindeki alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla alt yapı koordinasyon merkezleri kurulmakta, koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararlar belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşları ve diğer ilgililer için bağlayıcı olmaktadır. Belediye sınırları içerisinde kazı çalışması yapacak kuruluşların izin almaları zorunlu olup izin alabilmeleri için ise zemin tahrip bedellerini büyükşehir belediyesi altyapı yatırım hesabına yatırmaları ve ödemeye ilişkin dekontları Aykome Şube Müdürlüğü'ne sunmaları gerekmektedir. İzinsiz kazı çalışması yapılması halinde ise zemin tahrip bedelleri misliyle alınacaktır.

İdarenin 2017 yılı hesabının incelenmesi neticesinde, yukarıda belirtilen mevzuata aykırı olarak, ücret alınmasını gerektiren kazı faaliyetlerinden bedel alınmaması için, belediye meclislerince karar alındığı görülmüştür.

Şöyle ki:

Kavak Belediye Meclisinin 05.09.2017 tarihli Kararında;

“Fen (İmar) İşleri Müdürlüğü tarafından hazırlanan E.1627 sayılı gerekçe raporunda; “03.03.2017. tarih ve 19 sayılı Meclis Kararımız ile Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından dağıtım lisansı verilen dağıtım şirketinin, İlçemiz sınırları içerisinde gerçekleştireceği doğal gaz dağıtım faaliyetlerine ilişkin alt yapı çalışmaları kapsamında dağıtım şirketinden yüzey kaplama ve/veya zemin tahrip bedeli gibi (asfalt, parke, beton vb.) her ne ad altında olursa olsun herhangi bir bedel talep edilmeyeceği ve kaplamaların herhangi bir bedel talep edilmeksizin belediyemiz tarafından yapılacağı taahhüt edilmiştir.

6360 sayılı yasa gereğince 14,5m ve üzeri yollar Büyükşehir Belediye Başkanlığının sorumluluğundadır. Söz konusu yollarda doğalgaz çalışmaları esnasında oluşacak yol kazı ve tahribatlarının hiçbir bedel talep etmeksizin belediyemiz tarafından yapılması ile ilgili konunun Büyükşehir Belediye Meclisince görüşülerek alınacak karar doğrultusunda protokol imzalanması gerekmektedir.”

Samsun Büyükşehir Belediye Meclisinin 18.09.2017 tarihli Kararında ise;

Kavak İlçe sınırlarında Samsun Büyükşehir Belediyesi Başkanlığına ait yollar dâhil olmak üzere Samgaz Doğalgaz Dağıtım A.Ş. tarafından yapılacak doğalgaz çalışmaları esnasında oluşacak yol kazı ve tahribatlarının hiçbir bedel talep edilmeksizin Kavak Belediye Başkanlığı tarafından üstlenilerek yapılması, ihtiyaç halinde Samsun Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Kavak Belediye Başkanlığı arasında konu ile ilgili protokol yapılması hususunda Kavak Belediye Meclisince 05.09.2017 tarih ve 63 sayılı karar alınmıştır.

Aykome Yönetmeliği hususları ve ilgili kanunlar çerçevesinde 14,5 metre ve üzeri genişlik olan yolların yapım ,bakım, onarım sorumluluğu Büyükşehir Belediyemize aittir. Bu çerçevede altyapı tesisleri yapan kuruluşların üstyapı tamiratları Belediyemizce yapılır ve bedeli ilgisine rücu ettirilir. Kavak Belediyesi Meclisince alınan karar doğrultusunda doğalgaz çalışmaları sonrasında tamiratlar kendilerince yapılacak ise tamiratlardan sonra bu güzergahlarının 3 yıl süre boyunca tüm sorumluluğu Kavak Belediyesine ait olmalıdır. Tamirat

sonrasında herhangi bir deformasyon, çökme, vs. durumunda tamiratların yenilenmesi, meydana gelebilecek herhangi bir kaza gibi hallerde tüm sorumluluk Kavak Belediyesine ait olacaktır. Konu ile ilgili diğer tüm hususların da yer aldığı kapsamlı bir protokolün Büyükşehir Belediyesi ve Kavak Belediyesi arasında imza altına alınması ve söz konusu protokolün imza yetkisinin Genel Sekreter Yardımcısı Mustafa YURT'a verilmesi, Büyükşehir Belediye Meclisinin 18.09.2017 tarihli toplantısında, işaretle yapılan oylama sonucu mevcudun oybirliği ile kabul edilmiştir.” denilmektedir.

Kavak Belediye Meclisinin yukarıda belirtilen Kararında SAMGAZ Doğalgaz Dağıtım A.Ş. tarafından Kavak İlçe Belediyesi sınırları içinde yürütülecek kazı çalışmalarından zemin tahrip ücreti alınmayacağı, üst yapı harcamalarının Belediyece karşılanacağı; Büyükşehir Belediyesinin yetki alanında olan kısımların zemin tamir çalışmalarının da İlçe Belediyesi tarafından yapılacağı belirtilmiş, Büyükşehir Belediye Meclis Kararında da durum teyit edilmiştir. Halbuki, yukarıda belirtilen yasal düzenlemeler uyarınca, zemin kazı ücretlerinin alınmamasına yönelik meclis kararı alınması mümkün görülmemektedir.

Hem İlçe Belediyesi Meclis Kararı hem de Büyükşehir Belediye Meclis Kararı yukarıda belirtilen yasal düzenlemeye aykırıdır.

Kamu idaresi cevabında; "5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun "Altyapı Hizmetleri başlıklı 8.maddesinde her türlü altyapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacı ile İçişleri Bakanlığı tarafından Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği çıkartılmış ve bu yönetmeliğe bağlı kalınarak Samsun Büyükşehir Belediyesi Aykome Yönetmeliği hazırlanmış ve meclis onayı alarak yürürlüğe girmiş ve bu doğrultuda da çalışmalar sürdürülmektedir.

Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliğinin 14.maddesinde "Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri cadde, bulvar, meydan ve sokaklarında yapılacak tüm kazılardan elde edilecek gelirler büyükşehir belediyesi bünyesinde açılacak alt yapı yatırım hesabında toplanır. Sokakların kazısından elde edilen gelirler ilgili belediyeye aktarılır. Bu paralar büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri tarafından sadece cadde, bulvar, meydan ve sokakların asfalt ve kaldırımların yapımında kullanılır. Bu gelirler amacı dışında kullanılamaz."

Samsun Büyükşehir Belediyesi AYKOME Yönetmeliğinin 15.maddesi 15.fikrasında "Belediyeler altyapı kuruluşları ile protokol yapma hakkına sahip olacaktır. Belirli protokol kapsamında çalışma yapan kurum ve kuruluşlar için protokolün ilgili hükümleri de dikkate

alınarak, tüm kazı izin başvuruları Aykome'ye yapılacak ve birinci keşfe esas zemin tahrip bedelleri genişliği 14,5 metre'nin üstü yol, sokak ve caddeler için ayrı ayrı hesaplanacak İmar planında genişliği 14,5 metre'nin altındaki yol, sokak ve caddelerin tüm zemin tahrip bedellerinin ilgili ilçe belediyesi hesaplarına, 14,5 metre ve üzerindeki yol, sokak ve caddelerin tüm zemin tahrip bedellerinin ise Büyükşehir belediyesi altyapı yatırım hesabına yatırılarak ödemeye ilişkin dekontların Aykome Şube Müdürlüğü'ne sunulmasının ardından izin alındıktan sonra çalışmalara başlanacaktır.

Aynı Yönetmeliğin Müeyyideler başlıklı 25.maddesinde “Kamu Kurum ve Kuruluşları, özel ve tüzel kurum, kuruluşlar ve şahıslar tarafından ruhsatsız ve çalışma bildirimsiz kazı yapılması halinde caddelerden 5 misli, sokaklardan 3 misli zemin tahrip ücreti alınır.” denilmektedir.

Mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere Belediye sınırları içerisinde kazı çalışması yapacak kuruluşların izin almaları zorunlu olup izin alabilmeleri için ise zemin tahrip bedellerini Büyükşehir Belediyesi altyapı yatırım hesabına yatırmaları gerekmektedir. İzinsiz kazı çalışmalarında ise ilgili müeyyideler uygulanmaktadır.

Ancak; Kavak Belediye Meclisinin 05.09.2017 tarihli kararında;

Doğalgaz Dağıtım Şirketinin. İlçemiz sınırları içerisinde gerçekleştireceği doğalgaz dağıtım faaliyetlerine ilişkin altyapı çalışmaları kapsamında dağıtım şirketinden yüzey kaplama ve zemin tahrip bedeli gibi her ne ad altında olursa olsun herhangi bir bedel talep edilmeyeceği ve kaplamaların herhangi bir bedel talep edilmeksizin Belediyemiz tarafından yapılacağı taahhüt edilmiştir.6360 sayılı yasa gereği 14,5 metre ve üzeri yolların Büyükşehir Belediye Başkanlığının sorumluluğundadır.Söz konusu yollarda doğalgaz çalışmaları esnasında oluşacak yol kazı ve tahribatlarının hiçbir bedel talep etmeksizin Belediyemiz tarafından yapılması ile ilgili konunun Büyükşehir Belediye Meclisinde görüşülerek alınacak karar doğrultusunda protokol imzalanması gerekmektedir.

Samsun Büyükşehir Belediye Meclisinin 18.09.2017 tarihli kararında ise;

“Kavak İlçe sınırlarında Samsun Büyükşehir Belediyesi Başkanlığına ait yollar dâhil olmak üzere Samgaz Doğalgaz Dağıtım A.Ş. tarafından yapılacak doğalgaz çalışmaları esnasında oluşacak yol kazı ve tahribatlarının hiçbir bedel talep edilmeksizin Kavak Belediye Başkanlığı tarafından üstlenilerek yapılması, ihtiyaç halinde Samsun Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Kavak Belediye Başkanlığı arasında konu ile ilgili protokol yapılması hususunda Kavak Belediye Meclisince 05.09.2017 tarih ve 63 sayılı karar alınmıştır.

Aykome Yönetmeliği hususları ve ilgili kanunlar çerçevesinde 14,5 metre ve üzeri genişlik olan yolların yapım, bakım, onarım sorumluluğu Büyükşehir Belediyemize aittir. Bu çerçevede altyapı tesisleri yapan kuruluşların üstyapı tamiratları Belediyemizce yapılır ve bedeli ilgisine rücu ettirilir. Kavak Belediyesi Meclisince alınan karar doğrultusunda doğalgaz çalışmaları sonrasında tamiratlar kendilerince yapılacak ise tamiratlardan sonra bu güzergahlarının 3 yıl süre boyunca tüm sorumluluğu Kavak Belediyesine ait olmalıdır. Tamirat sonrasında herhangi bir deformasyon, çökme, vs. durumunda tamiratların yenilenmesi, meydana gelebilecek herhangi bir kaza gibi hallerde tüm sorumluluk Kavak Belediyesine ait olacaktır. Konu ile ilgili diğer tüm hususların da yer aldığı kapsamlı bir protokolün Büyükşehir Belediyesi ve Kavak Belediyesi arasında imza altına alınması ve söz konusu protokolün imza yetkisinin Genel Sekreter Yardımcısı Mustafa YURT'a verilmesi, Büyükşehir Belediye Meclisinin 18.09.2017 tarihli toplantısında, işaretle yapılan oylama sonucu mevcudun oybirliği ile kabul edilmiştir ”denilmektedir.

İlçe Belediyesinin ve Büyükşehir Belediyesinin almış olduğu meclis kararları uyarınca Doğalgaz çalışmaları sonucunda meydana gelen tahribatın üstyapı harcamalarının İlçe Belediyesi tarafından karşılanması yasal düzenlemeye aykırıdır şeklinde bulgu tespit edilmiştir.

Altyapı yatırımcı kuruluşlarının tüm altyapı çalışmaları İçişleri Bakanlığının Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği ve Samsun Büyükşehir Belediyesi Aykome Yönetmeliği hususları çerçevesinde sürdürülmektedir.

Samgaz Doğalgaz Dağıtım Şirketi tarafından Aykomeye Kavak Doğalgaz projesinin bedelsiz yapılabilmesi için başvuru yapılmış, 23.05.2017 tarihli yazımız ile;

“Kavak İlçesinin lisans bölgenize dahil edilmesi için yaptığımız başvuruya istinaden Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından söz konusu bölgenin doğalgaz altyapısının genişleme kapsamında şirketinizce yapılmasının uygun görüldüğü ifade edilmektedir. Diğer taraftan, genişlemeler nedeni ile oluşan ilave yatırım maliyetlerinin tüketicilere getireceği ek maliyetleri azaltmak amacıyla Belediyelerin talep edeceği ruhsat harcı, zemin tahrip ve üst kaplama bedellerin ilgili belediyelerce talep edilmeksizin bedelsiz bir şekilde yapılabilmesi için EPDK tarafından taslağı hazırlanan Belediye Meclis Kararı örneğinin incelenerek Meclis gündemine alınması talep edilmektedir. Genişleme çerçevesinde yer alan çalışmalarınızın yüzey kaplamalarının Belediyemizce bedelsiz yapılabilmesi ise kesinlikle mümkün değildir.” şeklinde cevap verilmiştir.

Doğalgazın ülke genelinde yaygınlaştırılması hedef ve politikaları çerçevesinde 2013/4347 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesin ile merkez nüfusu 10000 ve üzeri olan ilçelerde 2016/9382 sayılı BKK ile de merkez nüfusu 20000 ve üzeri olan ilçelere doğalgaz ulaştırılması amaçlanmıştır. Bu çalışmalar kapsamında 222 ilçe ve belde belirlenmiştir.

“Doğalgaz yönelik altyapı yatırımlarının teşvik edilip yaygınlaştırılmasına katkı sağlamak ve bu sayede bu tür yatırımların vatandaşa yansıyacak maliyetini azaltabilmek amacıyla zemin tahrip ve üst kaplama bedelleriyle ilgili Belediye Meclislerince karar alınmak suretiyle bedelsiz de yapılmasının mümkün olabileceği” hususunda İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliğinden görüş alınmış ve İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünün 03.03.2017 tarih ve 30546965-045.02-E.5529 sayılı yazısı ile tarafımıza iletilmiştir.

Sonuç olarak Bakanlık görüşleri de göz önünde bulundurulmuş ve gerekli Meclis Kararları alınmıştır. Ancak 14,5 metre sütü güzergahların sorumluluğu Belediyemiz ait olmasına rağmen yüzey kaplamaları İlçe Belediyesine yapılacaktır ve bu hususta protokol imzalanmıştır." denilmiştir.

Sonuç olarak Başkanlığımıza gönderilen kamu idaresi cevabında:

5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun “Altyapı Hizmetleri başlıklı 8'inci maddesi uyarınca İçişleri Bakanlığı tarafından Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin çıkartılmış olduğu ve bu Yönetmelik'e istinaden de Samsun Büyükşehir Belediyesi AYKOME Yönetmeliği'nin hazırlandığı ve Belediye Meclisinde onaylanarak yürürlüğe girdiği;

Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin 14'üncü maddesinde, “*Büyükşehir, ilçe ve ilk kademe belediyeleri cadde, bulvar, meydan ve sokaklarında yapılacak tüm kazılardan elde edilecek gelirler büyükşehir belediyesi bünyesinde açılacak alt yapı yatırım hesabında toplanır. Sokakların kazısından elde edilen gelirler ilgili belediyeye aktarılır. Bu paralar büyükşehir ilçe ve ilk kademe belediyeleri tarafından sadece cadde, bulvar, meydan ve sokakların asfalt ve kaldırımların yapımında kullanılır. Bu gelirler amacı dışında kullanılamaz.*”

Samsun Büyükşehir Belediyesi AYKOME Yönetmeliği'nin 15'inci maddesinin 15'inci bendinde, “*Belediyeler altyapı kuruluşları ile protokol yapma hakkına sahip olacaktır. Belirli protokol kapsamında çalışma yapan kurum ve kuruluşlar için protokolün ilgili hükümleri de dikkate alınarak, tüm kazı izin başvuruları Aykome'ye yapılacak ve birinci keşfe esas zemin*

tahrip bedelleri genişliği 14,5 metre'nin üstü yol, sokak ve caddeler için ayrı ayrı hesaplanacak İmar planında genişliği 14,5 metre'nin altındaki yol, sokak ve caddelerin tüm zemin tahrip bedellerinin ilgili ilçe belediyesi hesaplarına, 14,5 metre ve üzerindeki yol, sokak ve caddelerin tüm zemin tahrip bedellerinin ise Büyükşehir belediyesi altyapı yatırım hesabına yatırılarak ödemeye ilişkin dekontların Aykome Şube Müdürlüğü'ne sunulmasının ardından izin alındıktan sonra çalışmalara başlanacaktır."

Aynı Yönetmelik'in "Müeyyideler" başlıklı 25'inci maddesinde, "Kamu Kurum ve Kuruluşları, özel ve tüzel kurum, kuruluşlar ve şahıslar tarafından ruhsatsız ve çalışma bildirimsiz kazı yapılması halinde caddelerden 5 misli, sokaklardan 3 misli zemin tahrip ücreti alınır." denildiği;

Mevzuat hükümlerinden de anlaşılacağı üzere, Belediye sınırları içerisinde kazı çalışması yapacak kuruluşların AYKOME'den izin almalarının Yönetmeliklerdeki düzenlemeler uyarınca zorunlu olduğu; kazı izni alabilmeleri için ise zemin tahrip bedellerinin ilgisine göre ilçe belediyeleri hesaplarına veya Büyükşehir Belediyesi altyapı yatırım hesabına yatırılmasının gerektiği; İzinsiz kazı çalışmalarında ise Yönetmelik'te belirtilen müeyyidelerin uygulanacağı;

Doğalgaz Dağıtım Şirketi tarafından AYKOME'ye Kavak Doğalgaz Projesinin ruhsat harcı, zemin tahrip ve üst kaplama bedelleri ödenmeksizin yapılabilmesi için başvuru yapıldığı, 23.05.2017 tarihli Büyükşehir Belediye Başkanlığı yazısı ile de;

"Kavak İlçesinin lisans bölgenize dahil edilmesi için yaptığımız başvuruya istinaden Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu tarafından söz konusu bölgenin doğalgaz altyapısının genişleme kapsamında şirketinizce yapılmasının uygun görüldüğü ifade edilmektedir. Diğer taraftan, genişlemeler nedeni ile oluşan ilave yatırım maliyetlerinin tüketicilere getireceği ek maliyetleri azaltmak amacıyla Belediyelerin talep edeceği ruhsat harcı, zemin tahrip ve üst kaplama bedellerin ilgili belediyelerce talep edilmeksizin bedelsiz bir şekilde yapılabilmesi için EPDK tarafından taslağı hazırlanan Belediye Meclis Kararı örneğinin incelenerek Meclis gündemine alınması talep edilmektedir. Genişleme çerçevesinde yer alan çalışmalarınızın yüzey kaplamalarının Belediyemizce bedelsiz yapılabilmesi ise kesinlikle mümkün değildir." şeklinde cevap verildiği;

Ancak;

İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliğinin 21.02.2017 tarihli ve 3278 sayılı görüş yazısında; “Doğalgaza yönelik altyapı yatırımlarının teşvik edilip yaygınlaştırılmasına katkı sağlamak ve bu sayede bu tür yatırımların vatandaşa yansıtılacak maliyetini azaltabilmek amacıyla zemin tahrip ve üst kaplama bedelleriyle ilgili Belediye Meclislerince karar alınmak suretiyle bedelsiz de yapılmasının mümkün olabileceği.....” denildiği ve bu yazının İçişleri Bakanlığı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü’nün 03.03.2017 tarih ve 30546965-045.02-E.5529 sayılı yazısı ile İdareye iletildiği;

Görüş yazısı doğrultusunda Kavak Belediye Meclisince alınan 05.09.2017 tarihli kararda;

"Doğalgaz Dağıtım Şirketinin İlçemiz sınırları içerisinde gerçekleştireceği doğalgaz dağıtım faaliyetlerine ilişkin altyapı çalışmaları kapsamında dağıtım şirketinden yüzey kaplama ve zemin tahrip bedeli gibi her ne ad altında olursa olsun herhangi bir bedel talep edilmeyeceği ve kaplamaların herhangi bir bedel talep edilmeksizin Belediyemiz tarafından yapılacağı taahhüt edilmiştir. 6360 sayılı yasa gereği 14,5 metre ve üzeri yolların Büyükşehir Belediye Başkanlığının sorumluluğundadır. Söz konusu yollarda doğalgaz çalışmaları esnasında oluşacak yol kazı ve tahribatlarının hiçbir bedel talep etmeksizin Belediyemiz tarafından yapılması ile ilgili konunun Büyükşehir Belediye Meclisinde görüşülerek alınacak karar doğrultusunda protokol imzalanması gerekmektedir." denildiği;

Samsun Büyükşehir Belediye Meclisininin 18.09.2017 tarihli kararında ise;

“Kavak İlçe sınırlarında Samsun Büyükşehir Belediyesi Başkanlığına ait yollar dâhil olmak üzere ... Doğalgaz Dağıtım A.Ş. tarafından yapılacak doğalgaz çalışmaları esnasında oluşacak yol kazı ve tahribatlarının hiçbir bedel talep edilmeksizin Kavak Belediye Başkanlığı tarafından üstlenilerek yapılması, ihtiyaç halinde Samsun Büyükşehir Belediye Başkanlığı ile Kavak Belediye Başkanlığı arasında konu ile ilgili protokol yapılması hususunda Kavak Belediye Meclisince 05.09.2017 tarih ve 63 sayılı karar alınmıştır.

Aykome Yönetmeliği hususları ve ilgili kanunlar çerçevesinde 14,5 metre ve üzeri genişlik olan yolların yapım, bakım, onarım sorumluluğu Büyükşehir Belediyemize aittir. Bu çerçevede altyapı tesisleri yapan kuruluşların üstyapı tamiratları Belediyemizce yapılır ve bedeli ilgisine rücu ettirilir. Kavak Belediyesi Meclisince alınan karar doğrultusunda doğalgaz çalışmaları sonrasında tamiratlar kendilerince yapılacak ise tamiratlardan sonra bu

güzergahlarının 3 yıl süre boyunca tüm sorumluluğu Kavak Belediyesine ait olmalıdır. Tamirat sonrasında herhangi bir deformasyon, çökme,vs. durumunda tamiratların yenilenmesi, meydana gelebilecek herhangi bir kaza gibi hallerde tüm sorumluluk Kavak Belediyesine ait olacaktır. Konu ile ilgili diğer tüm hususların da yer aldığı kapsamlı bir protokolün Büyükşehir Belediyesi ve Kavak Belediyesi arasında imza altına alınması ve söz konusu protokolün imza yetkisinin Genel Sekreter Yardımcısı Mustafa YURT'a verilmesi, Büyükşehir Belediye Meclisinin 18.09.2017 tarihli toplantısında, işaretle yapılan oylama sonucu mevcudun oybirliği ile kabul edilmiştir ”denildiği;

Denetim raporunda; İlçe Belediyesinin ve Büyükşehir Belediyesinin almış olduğu meclis kararları uyarınca doğalgaz çalışmaları sonucunda meydana gelen zemin tahribatı ve üstyapı harcamalarının İlçe Belediyesi tarafından karşılanmasının yasal düzenlemeye aykırı olduğuna dair bulgu düzenlendiği;

Altyapı kuruluşlarının tüm altyapı çalışmalarının Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği ve Samsun Büyükşehir Belediyesi AYKOME Yönetmeliği hükümleri çerçevesinde sürdürüldüğü;

Sonuç olarak Bakanlık görüşleri de göz önünde bulundurularak gerekli meclis kararlarının alınmış olduğu; ancak 14,5 metre üstü güzergahların sorumluluğunun Büyükşehir Belediyesine ait olmasına rağmen yüzey kaplamalarının İlçe Belediyesince yaptırılmak üzere protokol imzalandığı;

İfade edilmiştir.

Bulgumuzda ise;

Kamu idaresi cevabında da yer alan Yönetmelik hükümleri ile meclis kararlarından bahsedildikten sonra, mevzuatı gereği belediye başkanlarının, belediyenin gelir ve alacaklarını takip ve tahsil etmekle görevli ve yetkili oldukları;

Büyükşehir içindeki alt yapı hizmetlerinin koordinasyon içinde yürütülmesi amacıyla kurulan alt yapı koordinasyon merkezleri tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararların belediye ve bütün kamu kurum ve kuruluşları ve diğer ilgililer için bağlayıcı olduğu;

Belediye sınırları içerisinde kazı çalışması yapacak kuruluşların AYKOME'den izin almalarının zorunlu olduğu ve izin alabilmeleri için zemin tahrip bedellerini büyükşehir belediyesi altyapı yatırım hesabına yatırmaları ve ödemeye ilişkin dekontları AYKOME Şube Müdürlüğü'ne sunmalarının gerektiği; İzinsiz kazı çalışması yapılması halinde ise zemin tahrip bedellerinin misliyle alınacağı;

İdarenin 2017 yılı hesabının incelenmesi neticesinde, yukarıda belirtilen mevzuata aykırı olarak, zemin tahrip bedeli alınmasını gerektiren kazı faaliyetlerinden bedel alınmaması için, belediye meclislerince karar alındığının görüldüğü;

Kavak Belediye Meclisi kararında Doğalgaz Dağıtım Şirketi tarafından Kavak İlçe Belediyesi sınırları içinde yürütülecek kazı çalışmalarından yüzey kaplama ve zemin tahrip bedeli gibi her ne ad altında olursa olsun herhangi bir bedel talep edilmeyeceğinin ve kaplamaların herhangi bir bedel talep edilmeksizin Belediye tarafından yapılacağına taahhüt edildiği; Büyükşehir Belediyesinin yetki alanında olan kısımların zemin tamir çalışmalarının da İlçe Belediyesi tarafından ücretsiz yapılacağına belirtildiği; Büyükşehir Belediye Meclis Kararında da durumun teyit edildiği; halbuki, mevzuatı uyarınca, zemin tahrip bedellerinin alınmamasına yönelik meclis kararı alınmasının mümkün görülmediği;

Hem İlçe Belediyesi Meclis kararı hem de Büyükşehir Belediye Meclis kararının yukarıda belirtilen yasal düzenlemeye aykırı olduğu;

İfade edilmişti.

Kamu idaresi cevabındaki mevzuat değerlendirmesi bulgudaki değerlendirmemiz ile aynıdır. Bu bağlamda; altyapı kazı alanı ile kazı sırasında diğer altyapı tesislerine zarar verilmesi halinde bu tesislerin kazıyı yapan tarafından eski haline getirilmesi esastır. Ancak, bunun fiilen mümkün olmaması nedeniyle, alan tahrip tutarının peşin yatırılması veya alan tahrip tutarı kadar teminat verilmesi halinde belediyece üst yapı çalışması yapılmaktadır. Yönetmeliklerdeki düzenlemeye göre; Doğalgaz Dağıtım Şirketinin alt yapı çalışmaları için yapacağı kazılardan zemin tahrip ücreti alınması gerekmektedir. Belediye hesabında toplanan bu paralar ise özel gelir olarak kaydedilip sadece cadde, bulvar, meydan ve sokakların asfalt ve kaldırımların yapımında kullanılmalıdır. Bu gelirlerin amacı dışında kullanılması da mümkün değildir.

Kaldı ki Büyükşehir Belediyesi, Kavak İlçesi sınırları içinde yapılacak kazı çalışmaları dolayısıyla Doğalgaz Dağıtım Şirketine gönderdiği cevabi yazıda " *Genişleme çerçevesinde yer alan çalışmalarınızın yüzey kaplamalarının Belediyemizce bedelsiz yapılabilmesi ise kesinlikle mümkün değildir.*" demiştir.

Ancak, kamu idaresi cevabında; İçişleri Bakanlığı Hukuk Müşavirliğinin 21.02.2017 tarihli ve 3278 sayılı görüş yazısından da bahsedilmekte, bu görüş yazısında kazı çalışmalarından sonra belediyece yapılacak üst yapı çalışmaları için herhangi bir ücret alınamayabileceğinden bahsedildiği ve meclis kararlarının da bu yönde olduğu ifade edilmektedir.

Öncelikle belirtmek gerekir ki, alt yapı çalışmaları kapsamında olmak üzere yatırımcı kuruluşlarca bazı muafiyetler ve indirimler istenebilir. Bu taleplerin idarelerin yetkili organlarında değerlendirilmesi ve bir sonuca bağlanması da tabiidir. Ancak, taleplerle ilgili değerlendirme yapılırken ilgili mevzuatın gözönünde bulundurulması gerekmektedir.

Şöyle ki:

Büyükşehir Belediyeleri Koordinasyon Merkezleri Yönetmeliği'nin "Kapsam" başlıklı 2'nci maddesinde;

"Bu Yönetmelik; büyükşehir belediyesi Alt Yapı Koordinasyon Merkezi ile Ulaşım Koordinasyon Merkezinin kuruluş, görev ve yetkileri ile bu merkezlerin çalışma usul ve esaslarını, alt yapı yatırım hesabının oluşumunu ve gelirini kapsar."

"Bağlayıcılık" başlıklı 6'ncı maddesinde;

"Alt yapı koordinasyon merkezi ile ulaşım koordinasyon merkezi tarafından alınan ortak yatırım ve toplu taşımayla ilgili kararlar; büyükşehir belediyesi, büyükşehir dâhilindeki diğer belediyeler ve büyükşehir sınırları içindeki kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişileri bağlar." hükümlerine yer verilmiş 7'nci maddesinde ise AYKOME kurulunun kimlerden oluştuğu tanımlanmıştır.

Yönetmelik'in "Görev ve yetkileri" başlıklı 8'nci maddesinde; *"Ortak programa alınan alt yapı hizmetlerinin amaca uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi için "Alt Yapı Yatırım Hesabı" adı altında bir hesap oluşturmak" ve "alt yapı ile ilgili kazı yapacak gerçek ve tüzel kişilere izin ve kazı ruhsatı vermek ve buna ilişkin bedeli belirlemek"* AYKOME'nin görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

Yönetmelik'in "Hesabın oluşumu ve geliri" başlıklı 14'üncü maddesinde ise; Merkezin gelirlerinin, *"Alt yapı yatırım hesabı, ortak programa alınan altyapı hizmetlerinin amaca uygun bir şekilde gerçekleştirilmesi için belediye ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının bütçelerine konulan ödeneklerden bu hesaba yapılacak aktarım ile kazılardan elde edilen gelirlerden ...."* oluşacağı hükmüne yer verilmiştir.

Yönetmelik hükümlerinden anlaşılacağı üzere, AYKOME'nin kararları çalışma alanıyla ilgili olmak üzere, büyükşehir belediyesi, büyükşehir dâhilindeki diğer belediyeler ve büyükşehir sınırları içindeki kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişileri bağlayıcı niteliktedir. Ayrıca altyapı hesabı oluşturmak ve alt yapı ile ilgili kazı yapacak gerçek ve tüzel kişilere izin ve kazı ruhsatı vermek ve buna ilişkin bedeli belirlemek Merkezin yetkileri arasında sayılmıştır. Diğer yandan, kazılardan elde edilen gelirler Merkezin gelirleri arasında sayılmıştır.

Yönetmelik'in "Düzenleme yapma yetkisi" başlıklı 27'nci maddesinde ise:

"(1) Büyükşehir belediyeleri; alt yapı yatırımları ile ulaşım ve toplu taşıma hizmet ve faaliyetlerinin amaca uygun, etkili ve verimli yürütülmesini sağlamak üzere bu Yönetmelikte yer almayan hususlarda;

a) Hizmet ve hizmet alanlarının mahalli özelliklerini dikkate alarak, birinden diğerine çeşitlilik ve farklılık arz eden, nicelik ve niteliklerini,

b) 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu, 5/1/2002 tarihli ve 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu ile ilgili mevzuatına ve bu Yönetmeliğe aykırı olmamak kaydıyla hizmet ve yatırımlarla ilgili her türlü inşaat ve kazı yapılmasında, bağımsız ve ortak tranşe açılmasında ve benzeri konularda uyulması gereken zaman ve yer şartları ile mahalli imkan ve benzeri durumlarını, göz önünde bulundurarak büyükşehir belediye meclisinin kararı ile düzenleme yapabilirler." hükümleri yer almaktadır.

27'nci maddeden de görüleceği üzere, büyükşehir belediye meclisine Yönetmelik'te bulunmayan konularda düzenleme yapma yetkisi verilmiştir. Ancak, belediye meclisinin; Yönetmelik'te ifadesini bulan alt yapı kazı çalışmalarından alınan ücretler için bir düzenleme yapma yetkisi yoktur. Nitekim Büyükşehir Belediye Meclisi tarafından onaylanıp yürürlüğe giren Samsun Büyükşehir Belediyesi AYKOME Yönetmeliği'nin 15'inci maddesinde de, kazı bedelleri yatırılmaksızın kazı izni verilemeyeceği belirtilmiş ve hatta ruhsatsız ve çalışma bildirimsiz kazı yapılması halinde uygulanacak müeyyideler de düzenlenmiştir.

Bu durumda, belediye meclislerinin zemin tahrip veya kazı bedellerinin alınmaması yönünde bir yetki kullanmaları ve karar almaları mevzuat hükümlerine aykırıdır.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun "Altyapı kazı izni harcı:" başlıklı mükerrer 79'uncu maddesi de ((Ek: 15/2/2018-7099/10 md.) şöyledir:

"Belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde umumi hizmet alanlarında yapılacak kazı işlemleri için belediyece verilecek altyapı kazı izni, altyapı kazı izni harcına tabidir. Bu harcın mükellefi altyapı kazı izni talebinde bulunanlardır.

Altyapı kazı izni harcının matrahı, öncelikle Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca yayımlanan birim fiyatlar olmak üzere Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı veya bunların ilgili birimlerince yayımlanan birim fiyatlarının, bu idarelerde kazı alanı türü itibarıyla birim fiyatının olmaması halinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yayımlanan

birim fiyatlarının, kazı alanıyla çarpılması sonucu bulunan ve alan tahrip tutarı olarak tanımlanan tutardır. Altyapı kazı izni harcı, alan tahrip tutarı üzerinden binde 2 oranında alınır. Bakanlar Kurulu belediye grupları itibarıyla bu oranı yarısına kadar indirmeye, on katına kadar artırmaya yetkilidir.

Bu madde kapsamında verilecek altyapı kazı izinleri için ilgili belediyeden altyapı kazı izni belgesi alınır. Altyapı kazı izni başvuruları on beş gün içerisinde sonuçlandırılır. Altyapı kazı alanı ile kazı sırasında diğer altyapı tesislerine zarar verilmesi halinde bu tesisler kazıyı yapan tarafından eski haline getirilir. Altyapı kazı alanı, alan tahrip tutarının peşin yatırılması veya alan tahrip tutarı kadar teminat verilmesi halinde belediyece de kapatılabilir. İzinsiz altyapı kazısı yapanlara veya altyapı kazı alanını usulüne uygun kapatmayanlara belediye encümenince alan tahrip tutarının beş katına kadar idari para cezası verilir. İdari para cezası, ilgisine tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde ödenir. Bu yerlerin alan tahrip tutarı, varsa teminatı düşülerek ayrıca tahsil edilir.”

Kanun maddesindeki kazı izni harcı ve alan tahrip tutarı ile ilgili düzenlemeler de gayet açık olup bu maddede belediye meclislerine verilmiş herhangi bir yetki yoktur.

Yukarıda belirtilen yasal düzenlemeler nedeniyle, İçişleri Bakanlığı Hukuk İşleri Müşavirliğinin de bahsi geçen zemin tahrip bedellerinin alınmaması yönünde görüş veremeyeceği açıktır. Bu nedenle, mezkür görüş hakkında bir değerlendirme yapılmamıştır

Netice olarak; Doğalgaz Dağıtım Şirketinin Kavak İlçesi sınırları içerisinde gerçekleştireceği altyapı çalışmaları kapsamında, ilgili şirketten yüzey kaplama ve zemin tahrip bedeli gibi her ne ad altında olursa olsun herhangi bir bedel talep edilmeyeceği ve bütün zemin tahriplerinin bedelsiz olarak belediyece giderileceğine dair alınan Kavak Belediye Meclisi kararı ve bu kararı teyit eder nitelikteki Samsun Büyükşehir Belediye Meclisi kararı yasal düzenlemeye aykırıdır.

Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde kamu kurum ve kuruluşları, özel ve tüzel kurum, kuruluşlar ve şahıslar tarafından alt yapı yatırımları kapsamında yapılan kazı çalışmalarından mevzuatında belirtilen şekliyle zemin tahrip ücreti alınmasına devam edilmelidir.

Bulgu konusu tespitinin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 3: Evsel Katı Atık Ücretine İlişkin Takip ve Tahsil İşlemlerinin Uygulanmaması

13.05.2006 tarih ve 26167 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5491 sayılı Kanun'la 2872 sayılı Çevre Kanunu'nda çeşitli değişiklikler yapılmış ve belediyelere atık su arıtma tesisleri ile evsel katı atık bertaraf tesisi kurma yükümlülükleri getirilmiştir. 5491 sayılı Kanun'un Geçici 4'üncü maddesinde, atık su arıtma ve evsel nitelikli katı atık bertaraf tesisini kurmamış belediyelerin bu tesislerin kurulmasına ilişkin iş termin plânlarını bu Kanun'un yürürlüğe girdiği tarih olan 13.05.2006 tarihinden itibaren bir yıl içinde Bakanlığa sunması gerektiği ve nüfusu 100.000'den fazla olanlarda 3 yıl içinde işletmeye almak zorunda olduğu hüküm altına alınmıştır.

Çevre Kanunu'nun "İlkeler" başlıklı 3'üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde kirlenme ve bozulmanın önlenmesi, sınırlandırılması, giderilmesi ve çevrenin iyileştirilmesi için yapılan harcamaların kirleten veya bozulmaya neden olan tarafından karşılanacağı ifade edilmiştir.

Kanun'un "Tanımlar" başlıklı 2'nci maddesinde ise "Kirleten" tanımının "*faaliyetleri sırasında veya sonrasında doğrudan veya dolaylı olarak çevre kirliliğine, ekolojik dengenin ve çevrenin bozulmasına neden olan gerçek ve tüzel kişileri*", "Evsel katı atık" tanımının ise "*tehlikeli ve zararlı atık kapsamına girmeyen konut, sanayi, işyeri, piknik alanları gibi yerlerden gelen katı atıkları*" ifade ettiği belirtilmiştir.

Kanun'un "İzin alma, arıtma ve bertaraf etme yükümlülüğü" başlıklı 11'inci maddesinin on birinci fıkrasında aynen:

"Büyükşehir belediyeleri ve belediyeler evsel katı atık bertaraf tesislerini kurmak, kurdurmak, işletmek veya işlettiirmekle yükümlüdürler. Bu hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacaklar, sorumlu yönetimlerin yapacağı yatırım, işletme, bakım, onarım ve ıslah harcamalarına katılmakla yükümlüdür. Bu hizmetten yararlananlardan, belediye meclisince belirlenecek tarifeye göre katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti alınır. Bu fıkra uyarınca tahsil edilen ücretler, katı atıkla ilgili hizmetler dışında kullanılamaz." denilerek belediyelerin evsel katı atık dolayısıyla yapacakları harcamaların, bu hizmetten yararlanan kişilerden, yani kirlenmeye, evsel katı atıkların oluşmasına sebep olanlardan alınmasının bir zorunluluk olduğu ifade edilmiştir.

Bu bağlamda çıkarılan Atık su Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in "Toplam sistem maliyeti" başlıklı 13'üncü maddesinde;

“(1) Toplam sistem maliyeti, yatırımın finansal maliyeti, sistemin işletilmesi ve bakımı, sabit varlıkların amortisman maliyetleri, yönetim ve izleme giderleri, vergiler, kamulaştırma ve sistemin finansal sürdürülebilirliğini sağlayacak özkaynak getirisinden oluşan tam maliyeti içerir. Toplam sistem maliyeti, atıksu veya evsel katı atık sisteminin işletilmesi ve sürdürülebilirliği ile bağlantısı olmayan maliyetleri içermez.

(2) Ücret, 2464 sayılı Kanunun Mükerrer 44 üncü maddesi hükmü gereği alınan çevre temizlik vergisi, aynı Kanunun 87 nci maddesi uyarınca alınacak kanalizasyon harcamalarına katılma payı 2560 sayılı Kanunun 13 üncü maddesi uyarınca alınan kullanılmış suları uzaklaştırma bedelleri toplam sistem maliyetinden çıkartılarak belirlenir.” denilmektedir.

Yönetmelik'in "Faturalandırma" başlıklı 22'inci maddesinde ise, atıksu ve evsel katı atık hizmetlerine ait ücretlerin tahsilatının düzenli aralıklarla su faturaları üzerinden yapılacağı belirtilmiştir.

Yukarıda belirtilen yasal düzenlemede, büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde evsel katı atık tesislerinin kurulmasının büyükşehir belediyelerinin yükümlülüğünde olduğu; bu hizmetten yararlanan ve/veya yararlanacakların, idarelerin yapacağı yatırım, işletme, bakım, onarım ve ıslah harcamalarına katılmasının zorunlu olduğu; hizmetten yararlanarlardan, belediye meclisince belirlenecek tarifeye göre katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücreti alınacağı; maliyet hesabının nasıl yapılacağı ve tespit edilen tutarların yararlanarlardan nasıl tahsil edileceği belirtilmiştir.

İdarenin 2017 yılı hesabının incelenmesi neticesinde kanuni düzenlemenin yürürlüğü girdiği tarihten bugüne kadar herhangi evsel katı atık ücreti tahsil edilmediği ve söz konusu hizmetin ifa edilmesi nedeniyle ortaya çıkan sabit ve değişken maliyetlerin idare bütçesinden ödendiği tespit edilmiştir. Oysaki idarenin mevzuat hükümleri doğrultusunda katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücret tarifesi belirlenmesi ve bu ücretleri "kirleten" tanımına giren tüm kişilerden tahsil etmesi gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; "2872 sayılı Çevre Kanununun 11. Maddesi hükmü uyarınca alınacak olan ücretlerle ilgili olarak "Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik" 27.10.2010 tarihli 27742 sayılı Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Yönetmeliğin 18. Maddesinde "Evsel Katı Atık Hizmetleri için ücretlendirmesine yönelik detayları içeren ve tam maliyet esasları tarifelerinin belirlenmesinde faydalanılabilecek usul ve esaslar Bakanlık tarafından Evsel Katı Atık Tarifelerinin Belirlenmesine Yönelik Kılavuz adıyla Bakanlığın sayfasında yayımlanır" ifadesi yer almaktadır. Söz konusu kılavuz Mart 2011 tarihinde bakanlık tarafından yayımlanmıştır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu gereğince ilçe belediyeleri katı atıkların toplanması -taşınması, Büyükşehir Belediyeleri ise bertaraf ile görevlendirilmişlerdir. Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik gereğince ilçe belediyelerin toplama taşıma yaptıkları kişilerle büyükşehir belediyelerinin de ilçelerin sözleşme yaptıkları bu kişilerle bertaraf sözleşmesi yapması gerekmektedir.

Evsel Katı Atık Tarifelerinin Belirlenmesine Yönelik Kılavuzda Ek5 tablosu yer almaktadır. Bu tabloda okullar öğrenci sayısına, Hastaneler yatak sayısına, Kamu Binaları personel sayılarına, diğer ticari olmayan kurumlar personel sayılarına, bürolar personel sayılarına, restaurant, market ve pazarlar alanlarına, oteller yatak sayısına, diğer ticarethaneler personel sayısına, sanayi personel sayılarına göre tablolanarak atık miktarları belirlenmiştir. Yapılacak maliyet hesaplamalarında bu tabloya göre işlem yapılması gerekmektedir. Bu şekilde maliyet hesaplandığında Su ve Kanalizasyon idarelerinin maliyetleri su faturalarına yansıtması mümkün olmamaktadır. Örneğin tek bir hastanenin 3 farklı su aboneliği olabileceği gibi restaurant olan bir abone zamanla büro veya başka bir işletmede olabilmektedir. Bunların takibi su ve kanalizasyon idarelerince mümkün olamamaktadır. Bu sebeple bulunan maliyetin işletmelere yansıtılması konusunda problemler yaşanmaktadır.

Kılavuzun Faturalama ve Muhasebe başlıklı 8.1.a.maddesinde "Atıksu ve evsel katı atık hizmetlerine ait ücretlendirme yapılan hizmetin karşılığı olarak müstakilen, düzenli aralıklarla su faturaları üzerinden yapılır" denilmektedir. Su aboneliği olmayıp katı atık üreten işletmelerden bu madde uyarınca ücret alınması mümkün olmamaktadır. Bu durumda abone olan ve olmayan arasında eşitsizliğe neden olmaktadır. Konu mahkemeye yansıtıldığında belediyemiz için yasal sıkıntılara yol açabilecektir.

Ayrıca belirlenen maliyetin su faturalarından m³ üzerinden mi sabit olarak mı alınacağı net değildir. Uygulama yapan bazı belediyeler sabit ücret bazı belediyeler ise m³ olarak ücret almaktadırlar. Uygulama açısından belediyelerin aynı sistemi yapması gerekmektedir.

Yukarıda belirtilen hususlarla ilgili olarak bir çözüm olmadan belediye meclisten tarife belirlenip vatandaşa yansıtıldığında konu yasal olarak sorunların yansımaya neden olacaktır. Bu sebeplerden dolayı Büyükşehir Belediyemizce tarife belirlenememiş olup bu çalışmayı yapan ve uygulayan belediyelerin yaptıkları ile belediyelere yardımcı olan dernek ve kuruluşlarla onu ile ilgili görüşmeler devam etmektedir.

İlgili yönetmeliğin uygulanması ile ilgili olarak büyükşehir belediyelerinde sıkıntılar olduğundan bakanlık, 25.01.2017 tarih ve 29959 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan yönetmelik ile "tarife belirleme, abonelik, sözleşme, teknik alt yapı eksiklikleri ile kendi aralarında maliyet ve bölüşüm hesabı yapmayanlar da dahil olmak üzere, uyum sağlayamamış olan atıksu alt yapı yönetimleri ile evsel katı atık idareleri, 31.12.2017 tarihine kadar bu yönetmeliğe uyum sağlamakla yükümlüdürler" ifadesi yer alan mevzuat değişikliği yapmıştır. Ayrıca 25.01.2018 tarih ve 30312 sayılı Resmi Gazete ile de bu yönetmeliğe uyum sağlamakla ilgili çalışmaları 31.12.2018 tarihine kadar uzatmıştır.

Büyükşehir Belediyemiz, ilçe belediyeleri ile birlikte konu ile ilgili çalışmaları sürdürmekte olup tereddütlerimiz giderildiğinde çalışmalar kısa süre içerisinde sonuçlandırılacaktır." denilmiştir.

Sonuç olarak Başkanlığımıza gönderilen kamu idaresi cevabında: Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in 27.10.2010 tarihinde yayımlandığı; Yönetmelik'e dayanılarak çıkarılan Evsel Katı Atık Tarifelerinin Belirlenmesine Yönelik Kılavuz' da evsel katı atık hizmetlerine ilişkin ücretlendirmede faydalanılabilecek usul ve esasların belirtildiği; Kılavuz'un Mart 2011 tarihinde yayımlandığı; katı atıkların toplanma ve taşıma işlerinin ilçe belediyeleri, bertaraf işlerinin ise Büyükşehir Belediyesinin uhdesinde olduğu; söz konusu işlerin yürütülmesinde sözleşme yapılmasının gerektiği;

Evsel Katı Atık Tarifelerinin Belirlenmesine Yönelik Kılavuz'un Ek-5 tablosunda yer alan yerlerin atık miktarlarının ve bunun sonucunda bulunan maliyetlerin Su ve Kanalizasyon İdarelerince faturalara yansıtılmasının mümkün olmadığı; zira bu tabloda yer alan okul, hastane ve kamu binaları gibi yerlerin sırasıyla öğrenci sayısı, yatak sayısı ve personel sayılarının tespit edilmesinin gerektiği; bazı yerlerin birden fazla su aboneliğinin olabileceği veya zamanla abonelik türünün değişebileceği; belirtilen sebeplerle bulunan maliyetlerin işletmelere yansıtılması konusunda problemler yaşandığı;

Katı Atık maliyetinin su faturalarından m³ üzerinden mi sabit olarak mı alınacağıının net olarak anlaşılacağı; uygulamada farklı örneklerin olduğu;

Belirtilen hususlar netliğe kavuşturulmadan yapılacak uygulamalar nedeniyle yasal sorunlarla karşılaşılacağı; evsel katı atık konusunda çalışma yapan belediye, dernek ve kuruluşlarla görüşüldüğü;

Yönetmelik'in uygulanmasında yaşanan sorunlar nedeniyle Bakanlık tarafından 25.01.2017 tarih ve 29959 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelik'te *“tarife belirleme, abonelik, sözleşme, teknik alt yapı eksiklikleri ile kendi aralarında maliyet ve bölüşüm hesabı yapmayanlar da dahil olmak üzere, uyum sağlayamamış olan atıksu alt yapı yönetimleri ile evsel katı atık idareleri, 31.12.2017 tarihine kadar bu yönetmeliğe uyum sağlamakla yükümlüdürler.”* hükmünün yer aldığı; ayrıca 25.01.2018 tarih ve 30312 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile uyum çalışmalarının 31.12.2018 tarihine kadar uzatıldığı,

İdarenin, ilçe belediyeleri ile birlikte konu ile ilgili çalışmaları sürdürdüğü ve bahsedilen tereddütlerin giderilmesini müteakip uygulamaya başlanacağı,

İfade edilmiştir.

Değerlendirme:

İdare cevabında bulgumuzu destekleyen mevzuat hükümlerine yer verildiğinden bu kısım ile ilgili herhangi bir değerlendirme yapılmayacaktır.

İdarenin Evsel Katı Atık Tarifelerinin Belirlenmesine Yönelik Kılavuz'a dayandırılan görüşlerine ise katılmak mümkün değildir. Zira Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik'in yayımlanma tarihi 2011 yılı olmasına rağmen yaklaşık 6 yıl içerisinde okul, hastane ve kamu binaları gibi yerlerin öğrenci, yatak ve personel sayılarının tespit edilmesinin güçlüğünden bahsedilmesinin gerçeklikten uzak olduğu aşikardır. Kaldı ki, ilgili yerlerdeki öğrenci, yatak ve personel sayılarının tespiti Valilik ve/veya Bakanlıklar ile yazışmalar sonucunda rahatlıkla yapılabilir. Öte yandan aboneliklere ilişkin veriler zaten su ve kanalizasyon idaresi kayıtlarında bulunmakla birlikte bu aboneliklere ilişkin değişiklikler de kendi kayıtlarından takip edilebilecektir.

İdarenin katı atık maliyetinin belirlenmesine ilişkin tereddütlerinin olduğu belirtilmişse de, 6 yıllık sürenin; İdarenin ihtiyaç duyduğu açıklamaların Bakanlıktan alınması için yeterli bir süre olduğu düşünülmektedir.

Kamu idaresi cevabında, ortaya çıkan bazı tereddütlerin netliğe kavuşturulmadan yapılacak uygulamalar nedeniyle yasal sorunlarla karşılaşılabilmesi belirtilmiştir. Oysaki, İdarenin öncelikle Kanun ile kendisine verilen görev ve sorumluluğu yerine getirmesi gerektiği düşünülmektedir. Zira mevzuatında uygulamaya yönelik açık ve net hükümler bulunmasına rağmen "yapılacak uygulamalar nedeniyle yasal sorunlarla karşılaşılabilmesinin belirtilmesi"nin kamu menfaatiyle örtüşen bir tarafı bulunmamaktadır.

Bakanlık tarafından 25.01.2017 tarihinde yayımlanan Yönetmelik'te; uyum sağlayamamış olan atıksu alt yapı yönetimleri ile evsel katı atık idarelerinin, 31.12.2017 tarihine kadar bu Yönetmelik'e uyum sağlamaları gerektiği belirtilmiştir. Buna karşın İdarenin söz konusu işlemleri tamamlamadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca İdare cevabında 2018 yılında yayımlanan Yönetmelik düzenlemesinden de bahsedilmesi yersizdir. Zira son düzenleme, Yönetmelik'in uygulanmasını ertelememekte, Yönetmelik'e uyum sağlayamamış idarelerin uyum sağlamakla mükellef olduğu son tarihi düzenlemektedir.. Buna göre, maliyet hesabı yapan, maliyet hesabını esas alarak tarife belirlemiş olan idarelerin uygulamaya başlamasını engelleyici bir hüküm bulunmadığı gibi son Yönetmelik düzenlemesi ile tespit edilen tarihi beklenmenin de kabul edilebilir bir yönü bulunmamaktadır.

2872 sayılı Çevre Kanunu; evsel katı atık toplama, taşıma ve bertaraf ücretini belirleme ve tahsil konusunda belediyeleri görevli ve yetkili kılmıştır. Kanun'un herhangi bir maddesinde söz konusu ücretlerin su bedelleri içerisinde tahsil edileceğine dair bir hüküm yoktur. Söz konusu hüküm tahsilatı kolaylaştırmak ve uygulanabilirliği sağlamak amacıyla Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından çıkarılan Yönetmelik'te yer almaktadır.

Evsel katı atık ücretinin alınmama sebebi olarak, su faturaları üzerinden tahsilatın yapılmasını sağlayacak sistemin henüz kurulmamış olmasının gösterilmesi de makul bir açıklama değildir. Zira 13.05.2006 tarih ve 26167 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5491 sayılı Kanun'la 2872 sayılı Çevre Kanunu'nda bulgumuzdaki konuyla ilgili düzenlemeleri içeren değişiklik yapılmıştır. Ayrıca, Atıksu Altyapı ve Evsel Katı Atık Bertaraf Tesisleri Tarifelerinin Belirlenmesinde Uyulacak Usul ve Esaslara İlişkin Yönetmelik de 27.10.2010 tarihinde yayımlanmıştır. Belirtilen tarihlerden 2017 yılının sonuna kadar İdarece herhangi bir çalışma va düzenleme yapılmamış olması kabul edilebilir değildir. Diğer yandan, 4736 sayılı Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Ürettikleri Mal ve Hizmet Tarifeleri ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'a göre Bakanlar Kurulu kararı olmadan söz konusu hizmetin kişilere ücretsiz sunulması da mümkün değildir.

Netice itibariyle İdarenin evsel katı atık bedellerinin, mevzuatında "kirleten" olarak tanımlanan gerçek ve tüzel kişilerden tahsil edilmesini sağlamak amacıyla çalışmalara başlaması kamu yararına olacaktır.

Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 4: Park Yerlerinin İşletilmesinden Doğan Gelirlerden İlçe Belediyelerine Pay Verilmemesi

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 18'inci maddesinin (f) bendinde; büyükşehir belediyesinin hak ve menfaatlerini izlemek, alacak ve gelirlerinin tahsilini sağlamak, büyükşehir belediye başkanının görev ve yetkileri arasında sayılmıştır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7 ve 23'üncü maddelerinde; karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde tespit edilen park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin nüfuslarına göre % 50'sinin ilçe belediyelerine dağıtılacağı, kalan % 50'sinin ise büyükşehir belediyelerinin geliri olacağı hüküm altına alınmıştır.

Yukarıda adı geçen Kanun'un 27'nci maddesinde ise, imar mevzuatı uyarınca belediyelerin otoparkla ilgili olarak elde ettikleri gelirleri tahsil tarihinden itibaren kırk beş gün içinde büyükşehir belediyesine aktaracağı düzenlenmiştir.

Öte yandan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 23'üncü maddesinde; büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile ilçe belediyelerinin tahsil ettikleri vergi ve diğer mali yükümlülükler dolayısıyla birbirlerine ödemeleri gereken paylar ile su, atık su ve doğalgaz bedellerini zamanında yatırmamaları halinde, hem yatırılmama/aktarma yapılmama işleminden hem de aktarmanın yapılmamasından kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmininden üst yöneticiler ile mali hizmetler müdürlerinin sorumlu olacakları hükme bağlanmıştır.

Mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere; ilçe belediyeleri, imar mevzuatı uyarınca otoparkla ilgili olarak elde ettikleri gelirleri bölge ve genel otoparkların yapımı için büyükşehir belediyesine aktarmak, büyükşehir belediyeleri ise belirtilen park yerlerinin işletilmesinden elde edeceği gelirden nüfusa göre hesaplanacak kısmını ilçe belediyelerine göndermek zorundadır. Söz konusu tutarların aktarılmaması halinde ise aktarmayı yapmayan idare yöneticilerinin sorumlu olabileceği aşikardır.

Mezkûr konu için 2015 ve 2016 yılı Sayıştay Denetim Raporunda yer alan bulgularda:

“Belirtilen yasal düzenlemelerin ortaya çıkardığı bu iki taraflı ilişki kapsamında, bir tarafın yükümlülüğünü diğer tarafın yükümlülüğünü yerine getirip getirmemesinden bağımsız olarak gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, Samsun Büyükşehir Belediyesinin; karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde tespit edilen park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin % 50’sini ilçe belediyelerine aktarması yasal zorunluluktur.” denilmiştir.

İdarenin 2017 yılı hesabının incelenmesi sonucunda da, park yerlerinin işletilmesinden doğan ve ilçe belediyelerine gönderilmesi gereken tutarın gönderilmediği; diğer yandan ilçe belediyelerinden alınması gereken otopark gelirlerinin de alınmadığı tespit edilmiştir. 2017 yılında ilçe belediyeleri ile yazışmalar yapılmış ancak karşılıklı ödemelerin hala yapılmadığı görülmüştür. Hem mali tabloların doğru bilgi içermesi ve hem de İdare personeli açısından hukuki bir sorumluluk oluşmaması için Sayıştay raporlarında iki yıl üst üste belirtilen uygulama hatalarının düzeltilmesi uygun olacaktır.

Kamu idaresi cevabında; "5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7 ve 23'üncü maddelerinde; karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde tespit edilen park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin nüfuslarına göre % 50'sinin ilçe belediyelerine dağıtılacağı, kalan % 50'sinin ise büyükşehir belediyelerinin geliri olacağı hükmü doğrultusunda, 2017 yılı içinde elde edilen bu tür otopark gelirleri tahsil veya mahsup işlemleri yapıldığı an itibariyle, dağıtımına hazır bulundurulmak üzere Otopark Gelirleri %50 ilçe belediyeleri payı adı altında emanet hesaplara alınmaktadır. Bu bağlamda 2017 yılı içinde 43.470,61 TL, 2018 yılı bu tarihe kadar olan dönem içinde 228.322,52 TL olmak üzere toplam 271.793,13 TL pay emanet hesaplarına alınmıştır.

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 27'nci maddesi doğrultusunda da, imar mevzuatı uyarınca belediyelerin otoparkla ilgili olarak elde ettikleri gelirlerin tahsil tarihinden itibaren kırk beş gün içinde büyükşehir belediyesine aktaracağı düzenlenmiş olduğu, hususunda ilçe belediyelerine, ödemelerin yapılması yazılı olarak istenilmiştir." denilmiştir.

Sonuç olarak Başkanlığımıza gönderilen kamu idaresi cevabında;

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 7 ve 23'üncü maddelerinde; karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde tespit edilen park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin nüfuslarına göre % 50'sinin ilçe belediyelerine dağıtılacağına düzenlendiği, 2017 yılı içinde elde edilen bu tür otopark gelirlerinin %50'sinin ilçe belediyeleri payı adı altında emanet hesaplara alındığı,

5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu'nun 27'nci maddesi doğrultusunda da, imar mevzuatı uyarınca ilçe belediyelerinin otoparkla ilgili olarak elde ettikleri gelirlerin tahsil tarihinden itibaren kırk beş gün içinde büyükşehir belediyesine aktarılacağı düzenlenmiş olduğu, bahsedilen gelirlerin ilçe belediyelerinden yazılı olarak istenildiği,

İfade edilmiştir.

İdare cevabında, büyükşehir belediyesi tarafından toplanılan otopark gelirlerinden ayrılan ilçe paylarının emanet hesaplara alındığı, ancak, ilçe belediyelerinin imar mevzuatı uyarınca topladıkları otopark gelirlerinin de tahsil tarihinden itibaren kırk beş gün içinde büyükşehir belediyesine aktarılması gerektiği belirtilmektedir.

Ancak, belirtilen yasal düzenlemeler gereği iki tarafın da yükümlülüğünü birbirinden bağımsız olarak yerine getirmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, Samsun Büyükşehir Belediyesinin; karayolu, yol, cadde, sokak, meydan ve benzeri yerler üzerinde tespit edilen park yerlerinin işletilmesinden elde edilen gelirin % 50'sini ilçe belediyelerine aktarması yasal zorunluluktur.

Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 5: Taşınmaz Kira Gelirlerinin Nazım Hesaplarda İzlenmemesi

Maliye Bakanlığı Muhasebat Genel Müdürlüğü'nün "Taşınmazlara İlişkin İşlemler" konulu 26.11.2014 tarihli ve 90192509-210.05.02-13278 Sayılı Genel Yazısıyla 990-Kiraya Verilen, İrtifak Hakkı Tesis Edilen Maddi Duran Varlıkların Kayıtlı Değerleri Hesabı, 993-Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabı ve 999-Diğer Nazım Hesaplar Karşılığı Hesabı ihdas edilmiştir.

2017 yılı hesabının incelemesi neticesinde yıllara yaygın kira gelirlerinin takibinde 993-Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabının hiç kullanılmadığı tespit edilmiştir. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nde olmasa dahi detaylı hesap planında yer alan bu hesabın kira gelirlerinin yıllara göre takibi açısından kullanılması faydalı olacaktır.

Sonuç olarak, taşınmaz ve işletme hakkı kiralalarında, kiralanan yer ve kira gelirlerinin yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda ihdas edilen nazım hesaplar kullanılarak muhasebeleştirilmesi ve mali tablolara yansıtılması gerekmektedir.

İdarenin kiraya verilen taşınmazlarının kira gelirlerinin 993- Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabında izlenmemesi nedeniyle mali tabloların hatalı bilgi içermesine neden olunmuştur.

Kamu idaresi cevabında; "Mülkiyetimizde bulunan taşınmaz ve işletme hakkı kiralalarında, 993- Maddi Duran Varlıkların Kira ve İrtifak Hakkı Gelirleri Hesabında izlenmesi doğrultusunda, 22.05.2018 tarih ve 10320 nolu yevmiye ile kayıtlara alınarak, muhasebeleştirilmiştir." denilmiştir.

Sonuç olarak Başkanlığımıza gönderilen kamu idaresi cevabında; taşınmaz ve işletme hakkı kiralalarının 22.05.2018 tarih ve 10320 nolu yevmiye ile muhasebe kayıtlarına alındığı ifade edildiğinden bu aşamada önerilecek başka bir husus bulunmamaktadır.

Bulgu konusu tespitle ilgili uygulama takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 6: İdare Tarafından Gecekondu Fonu Hesabının Kullanılmaması

775 sayılı Gecekondu Kanunu'nun 12'nci maddesinde, bu Kanun'daki hizmetlerin yerine getirilmesi amacıyla belirtilen kaynaklardan sağlanacak gelirlerin, ilgili belediyelerce açılacak özel hesaplarda toplanarak birer fon teşkil edileceği, aynı Kanun'un 13'üncü maddesinde ise, toplanan bu kaynakların hangi amaçlar için kullanılacağı hüküm altına alınmıştır.

Buna göre 12'nci madde gereğince teşkil edilen fonda toplanan paralar, belediyelerce, Toplu Konut İdaresi Başkanlığının izni alınmak şartıyla:

"a) Bu Kanun'daki amaçlarda kullanılmak üzere arsa sağlanmasında, Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca onanan plan ve projelere göre halk konutu, nüve konut veya geçici misafir konutu yapılmasında,

b) İslah olunacak gecekondu bölgeleri ile yeniden tesis edilecek önleme bölgelerinin yol, meydan, kanalizasyon, su, elektrik ve benzerleri gibi kamu hizmet ve tesislerinin Toplu Konut İdaresi Başkanlığınca onanan projelerine göre yapılmasında veya onarılmasında,

c) Kendi bütçe imkânlarıyla karşılanamayan ve fakat bu kanun gereğince yapılması gereken tespit, harita alımı, plan ve projelendirme hizmetlerinde kullanılır."

Yukarıdaki mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere ilgili fonda biriken paralar 775 sayılı Kanun'un 13'üncü maddesinde açıklanan yerlerde kullanılabilir, bunun dışındaki yerlerde kullanılamayacaktır.

Öte yandan 4706 sayılı Hazineye Ait Taşınmaz Malların Değerlendirilmesi ve Katma Değer Vergisi Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun'un "Taksitle ödeme, satış bedelinden pay verilmesi, belediyelere devir" başlıklı 5'inci maddesinde;

"... Belediye ve mücavir alan sınırları içindeki Hazineye ait taşınmazların satış bedellerinin tahsil edilen kısmından öncelikle yerinde muhafaza edilemeyen yapıların tasfiyesinde kullanılmak şartıyla % 10'u, ilgili belediyelerin 20.7.1966 tarihli ve 775 sayılı Kanun hükümlerine göre oluşturulan fon hesabına aktarılır. Kalan kısmından ise ilgili belediyeye % 30, varsa büyükşehir belediyesine % 10 oranında pay verilir. ...Bu paylar tahsilini takip eden ayın yirmisine kadar ilgili idarelerin hesaplarına aktarılır. ..." hükmü yer almaktadır.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "Belli bir amaca tahsisli gelirler ve alınan paylar" başlıklı 18'inci maddesinin 2'inci fıkrasında;

"20/7/1966 tarihli ve 775 sayılı Gecekondu Kanununun 12 nci maddesi gereği kurulan fonda toplanacak paralar gelir bütçesinin ilgili bölümüne gelir kaydedilir. Diğer taraftan gider bütçesinin ilgili tertibine tahsis amacı doğrultusunda kullanılmak üzere ödenek konulur. Bu fondan yapılan harcamalarda 775 sayılı Kanunda belirtilen usul ve esaslar uygulanır." denilmektedir.

İdarenin 2017 yılı hesabının incelenmesi neticesinde; yılı içinde Samsun Defterdarlığı ve Mal Müdürlüklerince Hazineye ait taşınmazların satış bedellerinden tahsil edilen kısmından Belediye bütçesine 1.064.990,39 TL aktarıldığı; bunların tamamının 600.05.02.09.99 Diğer Paylar koduyla gelir hesabına kaydedildiği; toplam 1.064.990,39 TL'nin mevzuatta belirtilen fon hesabına aktarılması gereken tutar ile kalan kısımdan ayrılan yüzde 10'luk tutarı kapsadığı; İdarenin gece kondu fonu hesabı açtırmasına rağmen fon hesabına kaydedilmesi gereken tutarın ayrıca ayrılıp mezkûr hesaba kaydedilmediği; bu nedenle mevzuatın öngördüğü şekilde kayıt yapılmadığı tespit edilmiştir.

Belirtilen nedenlerle, fon hesabına kaydedilmesi gereken tutar ilgili hesaba yatırılmadığından mevzuatında belirtilen amaçlara uygun kullanılıp kullanılmadığı da takip edilmemiş olmaktadır.

Kanun'da belirtilen payların mevzuatında belirtilen yerlere harcanmasını temin ve takip açısından fon hesabına yatırılması ve ayrı bir yardımcı hesap kodunda özel gelir koduyla muhasebeleştirilmesi uygun olur.

Kamu idaresi cevabında; "2018 yılı itibariyle Samsun Defterdarlığı ve Mal Müdürlüklerince Hazineye ait taşınmazların satış bedellerinden tahsil edilen tutarlar, Kanun'da belirtilen payların mevzuatında belirtilen yerlere harcanmasını temin ve takip açısından Kurumuza ait 775 Sayılı Gecekonudu fonu hesabına 01.01.2018 tarihi itibariyle yapılan havale tutarları 18.05.2018 tarih ve 10108 nolu Yevmiye ile aktarılmış olup, bu tarih itibariyle gelecek olan havale tutarları ilgili hesaba yatırılacaktır." denilmiştir.

Sonuç olarak Başkanlığımıza gönderilen kamu idaresi cevabında; Samsun Defterdarlığı ve Mal Müdürlüklerince Hazineye ait taşınmazların satış bedellerinden İdareye ödenen tutarların, 18.05.2018 tarih ve 10108 nolu yevmiye ile Gecekondu Fonu hesabına aktarıldığı belirtildiğinden bu aşamada önerilecek başka bir husus bulunmamaktadır.

Bulgu konusu tespitin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 7: Müze Giriş Ücretleri Paylarının İlgili İdarelerden Tahsil Edilmemesi

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun "Müze giriş ücretleri ile madenlerden belediyelere pay" başlıklı mükerrer 97'nci maddesinin (a) bendinde;

"Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı milli saraylar hariç belediye ve mücavir alan sınırları içinde gerçek ve tüzelkişilerce işletilen her türlü müzelerin giriş ücretlerinin % 5'i belediye payı olarak ayrılır.

(2) Belediye payı olarak ayrılan miktarın, tahsilini takip eden ayın 15 inci günü akşamına kadar müzenin bulunduğu yer (27.6.1984 gün ve 3030 sayılı Kanunun uygulandığı şehirde Büyük Şehir Belediyelerine) belediyesine ödenmesi mecburidir.

Büyük Şehir Belediyelerince tahsil edilen payın yüzde 75'i İçişleri Bakanlığınca bildirilecek son genel nüfus sayımı sonuçlarına göre nüfusları oranında ilgili ilçe belediyelerine dağıtılır." denilmektedir.

Mevzuat hükmünden anlaşılacağı üzere büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde belediye sınırları içerisinde işletilen müzelerin giriş ücretinin yüzde beşinin büyükşehir belediyelerine aktarılması gerekmektedir.

İdarenin 2017 yılı hesabının incelenmesi neticesinde, idarenin mücavir alanları içerisinde Kültür ve Turizm Bakanlığına bağlı müzelerin bulunduğu ve müzelere girişlerin ücretli olduğu ancak, İdareye aktarılması gereken payın aktarılmadığı görülmüştür. İdarenin mevzuat hükümleri doğrultusunda müze giriş ücretlerinden kendisine aktarılması gereken payların takibini yapması uygun olacaktır.

Kamu idaresi cevabında; "2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu doğrultusunda Müze giriş ücretleri % 5 belediye payının gönderilmesine ilişkin olarak yazılan yazımıza istinaden Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğünün 25.12.2017 tarih ve E27242 sayılı cevabi yazısında, ilimiz sınırları içinde bulunan müzelerden herhangi bir gelir elde edilmediği, bu nedenle kurumumuza pay ödemeye esas bir ödemenin bulunmadığı bildirilmiştir." denilmiştir.

Sonuç olarak Başkanlığımıza gönderilen kamu idaresi cevabında: müze giriş ücretlerinden İdareye aktarılması gereken tutarlara ilişkin olarak, Kültür ve Turizm Bakanlığı Döner Sermaye İşletmesi Merkez Müdürlüğü ile yazışma yapıldığı; ilgili Kurumun cevabi yazısında il sınırları içerisinde bulunan müzelerden herhangi bir gelir elde edilmemesi nedeniyle İdareye herhangi bir pay aktarılmasının söz konusu olmadığı ifade edildiği;

Belirtilmiştir.

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun "Müze giriş ücretleri ile madenlerden belediyelere pay" başlıklı mükerrer 97'nci maddesinin (a) bendi gereğince büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde belediye sınırları içerisinde işletilen her türlü müzelerin (Türkiye Büyük Millet Meclisine bağlı milli saraylar hariç) giriş ücretinin yüzde beşinin büyükşehir belediyelerine aktarılması gerekmektedir.

İdarenin il sınırları içerisinde; Gazi Müzesi, Bafra Müzesi, Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi, Alaçam Mübadele Müzesi, Bandırma Vapuru ve Millî Mücadele Parkı Açık Hava Müzesi, Havza Atatürk Evi, Samsun Kent Müzesi, Tekkeköy Atatürk Evi ve Tekkeköy Mağaraları Arkeoloji Vadisi Müze Evi gibi pek çok müzenin bulunduğu, bu müzelerden ilk üçünün Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı müzeler olduğu, bu müzelerden ikisinin ücretsiz olduğu, Samsun Arkeoloji ve Etnografya Müzesi'nin ise giriş ücretine tabi olduğu ancak yeni binaya taşınması dolayısıyla geçici kapalı olduğu anlaşılmıştır. Ancak İdare tarafından sadece Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı müzelerle ilişkin yazışma yapılmış olup, diğer müzelerle ilişkin herhangi bir yazışma yapılmamıştır. Oysaki İdarenin il sınırları içerisindeki bütün müzeler için (istisna olanlar ve İdarece İşletilenler hariç olmak üzere) benzer yazışmaların yapılması gerekirdi.

Netice itibarıyla İdarenin gereken yazışmaları yapması ve tahsil edilmesi gereken paylar var ise tahsilini sağlaması gerekmektedir.

Bulgu konusu tespitinin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

BULGU 8: Vadesi Bir Yılın Altına İnmiş Dış Mali Borçlara İlişkin Kur Değerlemesinin Ay Sonu İtibariyle Yapılmaması

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin "310 Cari yılda ödenecek dış mali borçlar hesabı"nın niteliğini ve hesabın işleyişini düzenleyen 245'inci maddesinde;

"(1) Bu hesap, kanunların verdiği yetkiye dayanılarak herhangi bir dış finansman kaynağından, belirli bir geri ödeme planına göre geri ödemek üzere sağlanan, dış borçlardan cari yılda ödenecek olanların anapara taksitleri ile anaparaya eklenecek/düşülecek kur farklarının izlenmesi için kullanılır."

246'ncı maddesinde;

"(1) Cari yılda ödenecek dış borçlar hesabına ilişkin alacak ve borç kayıtları aşağıda gösterilmiştir.

a) Alacak

1) Uzun vadeli yabancı kaynaklar ana hesap grubu içindeki dış borçlar hesabında kayıtlı olup dönem sonunda vadesi bir yılın altına inmiş olan tutarlar bu hesaba alacak, 410-Dış Mali Borçlar Hesabına borç kaydedilir.

2) Bu hesapta kayıtlı tutarların, ay sonu T.C. Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden değerlemesi sonucunda ortaya çıkan kur farkı artışları bu hesaba alacak, 630-Giderler Hesabına borç kaydedilir.

b) Borç

...

3) Bu hesapta kayıtlı tutarların ay sonu T.C. Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden değerlemesi sonucunda ortaya çıkan kur azalış farkları bu hesaba borç, 600-Gelirler Hesabına alacak kaydedilir." denilmektedir.

Mevzuat hükümlerinden anlaşılacağı üzere; dış mali borçlardan dönem sonunda vadesi bir yılın altına inmiş tutarların 310-Dış Mali Borçlar Hesabına alacak kaydedilmesi, bu hesapta kayıtlı tutarların ay sonu T.C. Merkez Bankası döviz satış kuru üzerinden değerlemesi sonucunda ortaya çıkan kur farklarındaki artışların bu hesaba alacak, 630-Giderler Hesabına borç; borç azalışlarının ise bu hesaba borç, 600-Gelirler Hesabına alacak kaydedilmesi gerekmektedir.

İdarenin 2017 yılı hesabının incelenmesi neticesinde, dönem sonunda vadesi bir yılın altına inen dış mali borçların 310-Dış Mali Borçlar Hesabına aktarıldığı ancak, kur değerlemesinin ay sonları itibariyle değil yılsonu itibariyle yapıldığı görülmüştür. Bu durum ise; döviz kurunun dönem içindeki aylarda farklılık arz etmesi sebebiyle 310-Dış Mali Borçlar Hesabı, 630-Giderler Hesabı ve 600-Gelirler Hesabındaki tutarların hatalı bilgi içermesine neden olmaktadır.

310-Dış Mali Borçlar Hesabına aktarılan tutarın kur değerlemelerinin mevzuatında belirtilen şekliyle yapılması gerekmektedir.

Kamu idaresi cevabında; "310-Dış Mali Borçlar Hesabında bulunan döviz cinsi borç stoku, 2018 mali yılı içinde yapılan 30.04.2018 tarih ve 8539 yevmiye ile Merkez Bankası Döviz Satış kuru üzerinden değerlendirilerek, güncellenmesi yapılmış olup, sonraki ay sonlarında da yapılmaya devam edilecektir." denilmiştir.

Sonuç olarak Başkanlığımıza gönderilen kamu idaresi cevabında; 310-Cari Yılda Ödenecek Dış Mali Borçlar Hesabında bulunan döviz cinsi borç stokunun 30.04.2018 tarih ve 8539 yevmiye ile Merkez Bankası Döviz Satış kuru üzerinden değerlemesinin yapıldığı ve takip eden aylar itibariyle ay sonlarında yapılmaya devam edileceği belirtilmiştir.

Bulgu konusu tespitinin devam edip etmediği takip eden denetimlerde izlenecektir.

8. EKLER

EK 1: KAMU İDARESİ MALİ TABLOLARI

Tablo 3: Samsun Büyükşehir Belediyesi 31.12.2017 Tarihli Bilançosu

AKTİF		N-2 YILI (2015)	N-1 YILI (2016)	N YILI (2017)	PASİF		N-2 YILI (2015)	N-1 YILI (2016)	N YILI (2017)
		..	..	..			..	..	..
I-DÖNEN VARLIKLAR		61.225.526,23	61.270.653,61	121.325.382,24	III-KISA VADELİ YABANCI KAYNAKLAR		286.879.185,64	331.231.147,42	398.715.238,44
10-HAZIR DEĞERLER		34.915.140,50	20.647.545,18	41.184.692,32	30-KISA VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR		35.047.972,01	52.334.575,89	76.230.323,99
100	KASA HESABI	0,00	0,00	9.326,23	300	BANKA KREDİLERİ HESABI	32.185.593,45	51.610.256,49	74.149.421,99
102	BANKALAR HESABI	34.572.214,02	20.351.947,50	40.425.115,17	303	KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESABI	2.862.378,56	724.319,40	2.080.902,00
103	VERİLEN ÇEKLER VE GÖNDERME EMİRLERİ HS. (-)	0,00	0,00	0,00	31-KISA VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR		23.486.650,48	27.884.233,14	33.729.747,36
104	PROJE ÖZEL HESABI (EURO)	174.089,36	74.624,06	645.239,37	310	DIŞ MALİ BORÇLAR HESABI	23.486.650,48	27.884.233,14	33.729.747,36
109	BANKA KREDİ KART. YAPILAN TAH.	168.837,12	220.973,62	105.011,55	32-FAALİYET BORÇLARI		167.566.223,00	175.034.873,91	187.491.230,50
12-FAALİYET ALACAKLARI		13.062.297,93	11.078.319,61	12.495.474,88	320	BÜTÇE EMANETLERİ HESABI	167.566.223,00	175.034.873,91	187.411.498,79
120	GELİRLERDEN ALACAKLAR HESABI	2.524.115,42	1.607.703,72	1.900.106,36	329	DİĞER ÇEŞİTLİ BORÇLAR HESABI	0,00	0,00	79.731,71
121	GELİRLERDEN TAKİPLİ ALACAKLAR HESABI	10.153.771,00	8.628.435,69	9.587.166,82	33-EMANET YABANCI KAYNAKLAR		39.370.031,39	32.538.039,13	39.549.070,42
122	GELİRLERDEN TEHİRLİ VE TECİLLİ ALACAKLAR HS.		637.242,32	494.980,77	330	ALINAN DEPOZİTO VE TEMİNATLAR HESABI	6.837.590,15	9.383.869,84	11.843.742,23
126	VERİLEN DEPOZİTO VE TEMİNAT HS.	22.310,15	108.178,23	139.079,93	333	EMANETLER HESABI	32.532.441,24	23.154.169,29	27.705.328,19
127	DİĞER FAALİYET ALACAKLARI HS.	362.101,36	96.759,65	374.141,00	36-ÖDENECEK DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER		11.994.572,96	13.954.262,18	15.381.722,13
13-KURUM ALACAKLARI		171.268,77	34.901,02	33.968.414,94	360	ÖDENECEK VERGİ VE FONLAR HESABI	5.368.664,57	5.369.306,98	8.580.051,32
132	KURUMCA VERİLEN BORÇLARDAN ALACAKLAR HS.	171.268,77	34.901,02	33.968.414,94	361	ÖDENECEK SOSYAL GÜVENLİK KESİNTİLERİ HESABI	1.591.916,31	1.744.659,21	1.215.969,62
14-DİĞER ALACAKLAR		107.197,78	15.474,96	7.887,44	362	FONLAR VEYA DİĞER KAMU İDARELERİ ADINA YAPILAN TAHSİLAT HESABI	82.208,06	86.464,48	80.435,01
140	KİŞİLERDEN ALACAKLAR HESABI	107.197,78	15.474,96	7.887,44	363	KAMU İDARELERİ PAYLARI HESABI	0,00	0,00	2.859.372,00
15-STOKLAR		6.600.922,91	4.970.649,01	6.022.153,60	368	VADESİ GEÇMİŞ, ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER HESABI	4.951.784,02	6.753.831,51	2.645.894,18

150	İLK MADDE VE MALZEME HESABI	6.600.922,91	4.970.649,01	6.022.153,60	38-GELECEK AYLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUK.	9.413.735,80	29.485.163,17	46.333.144,04
16-ÖN ÖDEMELER		1.157.771,44	1.252.256,31	1.448.252,93	380 GELECEK AYLARA AİT GELİRLER HS.	168.818,95	0,00	0,00
162	BÜTÇE DIŞI AVANS VE KREDİLER HESABI	1.157.771,44	1.252.256,31	1.448.252,93	381 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI	9.244.916,85	29.485.163,17	46.333.144,04
18-GELECEK AYLARA AİT GİDERLER		0,00	0,00	0,00	IV-UZUN VADELİ YABANCI KAYNAKLAR	421.854.762,38	745.315.451,59	976.030.724,07
180	GELECEK AYLARA AİT GİDERLER HS.				40-UZUN VADELİ İÇ MALİ BORÇLAR	66.811.337,68	253.882.858,74	431.403.175,17
19-DİĞER DÖNEN VARLIKLAR		5.210.926,90	23.271.507,52	26.198.506,13	400 BANKA KREDİLERİ HESABI	66.164.557,54	253.882.858,74	403.296.274,31
190	DEVREDEN KDV HESABI	5.210.926,90	23.271.507,52	26.198.506,13	403 KAMU İDARELERİNE MALİ BORÇLAR HESABI	646.780,14	0,00	28.106.900,86
II-DURAN VARLIKLAR		617.140.831,12	877.340.172,30	2.045.729.163,58	41-UZUN VADELİ DIŞ MALİ BORÇLAR	327.385.535,34	353.593.406,90	367.677.807,42
22-FAALİYET ALACAKLARI		105.973,59	818.807,61	3.040.616,02	410 DIŞ MALİ BORÇLAR HESABI	327.385.535,34	353.593.406,90	367.677.807,42
220	GELİRLERDEN ALACAKLAR HESABI	1.554,33	0,00	0,00	43-DİĞER BORÇLAR	0,00	12.990.005,20	11.193.593,70
222	GELİRLERDEN TEHİRLİ VE TECİLLİ ALACAKLAR HS.	0,00	810.700,87	358.908,45	438 VADESİ GEÇMİŞ, ERTELENMİŞ VEYA TAKSİTLENDİRİLMİŞ VERGİ VE DİĞER YÜKÜMLÜLÜKLER HESABI	0,00	12.990.005,20	11.193.593,70
227	DİĞER FAALİYET ALACAKLARI HS.	104.419,26	8.106,74	2.681.707,57	47-BORÇ VE GİDER KARŞILIKLARI	6.132.257,29	6.887.509,74	7.276.843,04
24-MALİ DURAN VARLIKLAR		59.935.740,49	76.949.064,79	121.566.617,41	472 KIDEM TAZMİNATI KARŞILIKLARI HESABI	6.132.257,29	6.887.509,74	7.276.843,04
240	MALİ KURULUŞLARA YATIRILAN SERMAYELER HESABI	38.273.586,88	47.424.348,72	58.229.392,41	48-GELECEK YILLARA AİT GELİRLER VE GİDER TAHAKKUK.	21.525.632,07	117.961.671,01	158.479.304,74
241	MAL VE HİZMET ÜRETEK KURULUŞ. YATIRILAN SERMAYELER HESABI	21.662.153,61	29.524.716,07	63.337.225,00	480 GELECEK YILLARA AİT GELİRLER HESABI	0,00	0,00	0,00
25-MADDİ DURAN VARLIKLAR		557.099.117,04	799.572.299,90	1.921.121.930,15	481 GİDER TAHAKKUKLARI HESABI	21.525.632,07	117.961.671,01	158.479.304,74
250	ARAZİ VE ARSALAR HESABI	8.915.403,68	10.323.592,55	566.313.139,10	V-ÖZ KAYNAKLAR	30.367.590,67	137.935.773,10	792.308.583,31
251	YERALTI VE YERÜSTÜ DÜZENLERİ HS.	412.661.767,89	596.914.373,31	829.470.535,23	50-NET DEĞER	147.127.524,49	128.643.828,24	1.243.700.994,73
252	BİNALAR HESABI	102.153.686,28	140.186.203,60	311.801.686,99	500 NET DEĞER HESABI	147.127.524,49	128.643.828,24	1.243.700.994,73
253	TESİS, MAKİNA VE CİHAZLAR HESABI	36.543.017,62	39.594.362,89	41.440.786,50	57-GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	11.542.482,80	11.542.482,80	0,00
254	TAŞITLAR HESABI	25.542.134,29	46.415.141,14	64.111.915,92	570 GEÇMİŞ YILLAR OLUMLU FAALİYET SONUÇLARI	11.542.482,80	11.542.482,80	0,00
255	DEMİRBAŞLAR HESABI	17.984.343,56	20.201.702,27	19.789.322,94	58-GEÇMİŞ YILLAR OLUMSUZ FAALİYET SONUÇLARI	134.954.008,25	159.371.199,61	278.122.084,14
257	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)	161.162.108,90	205.259.409,75	425.014.367,05	580 GEÇMİŞ YIL OLUMSUZ FAAL SONUÇLARI (-)	134.954.008,25	159.371.199,61	278.122.084,14
258	YAPILMAKTA OLAN YATIRIMLAR HESABI	105.336.057,19	151.196.333,89	498.210.325,32	59-DÖNEM FAALİYET SONUÇLARI	54.083.589,71	118.750.884,53	173.270.327,28

259	YATIRIM AVANSLARI HESABI	9.124.815,43	0,00	14.998.585,20	590	DÖNEM OLUMLU FAALİYET SONUCU HESABI			
26-MADDİ OLMAYAN DURAN VARLIKLAR		0,00	0,00	0,00	591	DÖNEM OLUMSUZ FAAL.SONUCU HESABI (-)	54.083.589,71	118.750.884,53	173.270.327,28
260	HAKLAR HESABI	2.800.022,15	3.564.449,19	5.442.936,88					
264	ÖZEL MALİYETLER HESABI	0,00	0,00	13.388.543,87					
268	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)	2.800.022,15	3.564.449,19	18.831.480,75					
28-GELECEK YILLARA AİT GİDERLER		0,00	0,00	0,00					
280	GELECEK YILLARA AİT GİD.HS.								
29-GELECEK YILLARA AİT GİDERLER		0,00	0,00	0,00					
294	ELDEN ÇIKARILACAK STORLAR HESABI	27.756,02	27.800,86	27.800,86					
299	BİRİKMİŞ AMORTİSMANLAR HESABI (-)	27.756,02	27.800,86	27.800,86					
AKTİF TOPLAMI		678.366.357,35	938.610.825,91	2.167.054.545,82	PASİF TOPLAM		678.366.357,35	938.610.825,91	2.167.054.545,82
IX-NAZİM HESAPLAR									
90-ÖDENEK HESAPLARI		0,00	0,00	0,00	90-ÖDENEK HESAPLARI		0,00	0,00	0,00
906	MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN KULLANILACAK ÖDENEK HS.				907	MAHSUP DÖNEMİNE AKTARILAN ÖDENEKLER HESABI			
91-NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİ AİT MENKUL KIYMETLER		67.398.250,27	74.371.067,46	87.296.120,08	91-NAKİT DIŞI TEMİNAT VE KİŞİ AİT MENKUL KIYMETLER		67.398.250,27	74.371.067,46	87.296.120,08
910	TEMİNAT MEKTUPLARI	67.398.250,27	74.371.067,46	84.983.093,48	911	TEMİNAT MEKTUPLARI EMANETLERİ HS.	67.398.250,27	74.371.067,46	84.983.093,48
914	VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLAR HESABI	0,00	0,00	2.313.026,60	915	VERİLEN TEMİNAT MEKTUPLARI KARŞILIĞI HESABI	0,00	0,00	2.313.026,60
92-TAAHHÜT HESAPLARI		180.488.553,93	205.002.417,72	229.106.209,44	92-TAAHHÜT HESAPLARI		180.488.553,93	205.002.417,72	229.106.209,44
920	GİDER TAAHHÜTLERİ HESABI	180.488.553,93	205.002.417,72	229.106.209,44	921	GİDER TAAHHÜTLERİ KARŞILIĞI HESABI	180.488.553,93	205.002.417,72	229.106.209,44
99-DİĞER NAZİM HESAPLARI		0,00	0,00	95.923.116,55	99-DİĞER NAZİM HESAPLARI		0,00	0,00	95.923.116,55
990	KİRAYA VERİLEN DURAN VARLIKLAR HESABI	0,00	0,00	95.923.116,55	999	DİĞER NAZİM HESAPLAR KARŞILIĞI HESABI	0,00	0,00	95.923.116,55
TOPLAM		247.886.804,20	279.373.485,18	412.325.446,07	TOPLAM		247.886.804,20	279.373.485,18	412.325.446,07
GENEL TOPLAM		926.253.161,55	1.217.984.311,09	2.579.379.991,89	GENEL TOPLAM		926.253.161,55	1.217.984.311,09	2.579.379.991,89

***Açıklama:** Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği kapsamında; Ekonomik Sınıflandırmaya Göre Bütçe Giderleri ve Bütçe Gelirleri Tablolarında 830-Bütçe Giderleri ve 800-Bütçe Gelirleri hesaplarına nakit esasına göre gelir ve gider kayıtları yapılmakta, Faaliyet Sonuçları Tablosunda ise 630-Giderler ve 600-Gelirler hesaplarına tahakkuk esasına göre gelir ve gider kayıtları yapılmaktadır. Dolayısıyla raporun “Kamu İdaresinin Mali Yapısı ve Mali Tabloları Hakkında Bilgi” başlığı altında, 2017 yılı bütçe giderleri ve gelirlerinin ekonomik sınıflandırmasına yer verilmiş olup, bu tablolarda yer alan kalemler ile Raporun “Ekler” bölümünde yer alan “Faaliyet Sonuçları Tablosu”ndaki aynı kalemler arasındaki rakamsal farklar belirtilen sebepten kaynaklanmaktadır.

Tablo 4: Samsun Büyükşehir Belediyesi 2017 Yılı Faaliyet Sonuçları Tablosu

Hesap Kodu	Yardımcı Hesap Kodu	GİDERİN/GELİRİN TÜRÜ	2015 Yılı TL	2016 Yılı TL	2017 Yılı TL
630		GİDERLER HESABI	537.354.523,41	636.679.025,25	773.383.654,99
630	01	PERSONEL GİDERLERİ	49.210.048,95	55.429.312,49	55.493.766,41
630	02	SOSYAL GÜVENLİK KURUMLARINA DEVLET PRİMİ GİDERLERİ	7.862.077,57	9.058.058,75	8.631.006,46
630	03	MAL VE HİZMET ALIM GİDERLERİ	303.847.029,29	228.552.042,52	176.025.094,46
630	04	FAİZ GİDERLERİ	37.485.580,59	150.923.902,03	109.437.994,38
630	05	CARİ TRANSFERLER	13.269.826,98	17.652.236,02	18.416.820,10
630	07	SERMAYE TRANSFERLERİ	15.150,00	100.123,20	265.903,09
630	11	Değer Ve Miktar Değişimleri Giderleri	41.413.932,83	61.434.274,08	88.079.610,82
630	12	Gelirlerin Ret Ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	344.270,84	722.912,77	277.580,90
630	13	Amortisman Giderleri	25.935.221,21	45.840.735,50	227.355.358,18
630	14	İlk Madde ve Malzeme Giderleri	57.971.385,15	66.904.676,10	89.387.922,65
630	25	Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Mali Olmayan Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	0,00	60.751,79	12.597,54
		GİDERLER TOPLAMI	537.354.523,41	636.679.025,25	773.383.654,99
600		GELİRLER HESABI	483.270.933,70	517.928.140,72	600.113.327,71
600	01	Vergi Gelirleri	6.357.204,85	7.490.541,56	9.054.851,42
600	03	Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	44.747.412,08	40.308.744,21	43.395.775,36
600	04	Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	18.505.904,40	35.437.982,69	21.739.902,81
600	05	Diğer Gelirler	413.029.608,88	434.027.224,43	514.128.308,78
600	11	Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	630.803,49	663.647,83	11.794.489,34
		GELİRLER TOPLAMI	483.270.933,70	517.928.140,72	600.113.327,71
		FAALİYET SONUCU (+/-)	-54.083.589,71	-118.750.884,53	-173.270.327,28

Tablo 5: Samsun Büyükşehir Belediyesi 2017 Yılı Nakit Akım Tablosu

Faaliyetlerden Sağlanan Nakit Alımları	2015 Yılı TL	2016 Yılı TL	Cari Yıl (2017) TL
A-) Faaliyetlerden Sağlanan Nakit Girişleri	483.270.933,70	517.928.140,72	600.113.327,71
600 01 Vergi Gelirleri	6.357.204,85	7.490.541,56	9.054.851,42
600 03 Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	44.747.412,08	40.308.744,21	43.395.775,36
600 04 Alınan Bağış ve Yardımlar ile Özel Gelirler	18.505.904,40	35.437.982,69	21.739.902,81
600 05 Diğer Gelirler	413.029.608,88	434.027.224,43	514.128.308,78
600 11 Değer ve Miktar Değişimleri Gelirleri	630.803,49	663.647,83	11.794.489,34
B-) Faaliyetlerden Kaynaklanan Nakit Çıktıları	537.354.523,41	636.679.025,25	773.383.654,99
630 01 Personel Giderleri	49.210.048,95	55.429.312,49	55.493.766,41
630 02 Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	7.862.077,57	9.058.058,75	8.631.006,46
630 03 Mal Ve Hizmet Alım Giderleri	303.847.029,29	228.552.042,52	176.025.094,46
630 04 Faiz Giderleri	37.485.580,59	150.923.902,03	109.437.994,38
630 05 Cari Transferler	13.269.826,98	17.652.236,02	18.416.820,10
630 07 Sermaye Transferleri	15.150,00	100.123,20	265.903,09
630 11 Değer Ve Miktar Değişimleri Giderleri	41.413.932,83	61.434.274,08	88.079.610,82
630 12 Gelirlerin Ret Ve İadesinden Kaynaklanan Giderler	344.270,84	722.912,77	277.580,90
630 13 Amortisman Giderleri	25.935.221,21	45.840.735,50	227.355.358,18
630 14 İlk Madde ve Malzeme Giderleri	57.971.385,15	66.904.676,10	89.387.922,65
630 25 Kamu İdarelerine Bedelsiz Olarak Devredilen Mali Olmayan Varlıklardan Kaynaklanan Giderler	0,00	60.751,79	12.597,54
C-) Faaliyetlerden Sağlanan Net Akış Girişi (A - B)	-54.083.589,71	-118.750.884,53	-173.270.327,28
Yatırımlardan Sağlanan Nakit Akımları			
D-) Mali Olmayan Duran Varlık Alımları	0,00	0,00	0,00
E-) Mali Olmayan Duran Varlık Satışları	0,00	0,00	0,00
F-) Yatırımlardan Sağlanan Net Nakit Çıkışı (E - D)	0,00	0,00	0,00
G-) Nakit Açık / Fazlası (C + F)	-54.083.589,71	-118.750.884,53	-173.270.327,28

Finansman Faaliyetlerinden Sağlanan Nakit Akımları			
H-) Nakit Dışında Net Mali Varlık Edinimleri	0,00	0,00	0,00
I-) Net Yabancı Kaynak Artışları	0,00	0,00	0,00
K-) Finansman Faaliyetlerinden Sağlanan Net Nakit Girişleri (I - H)	0,00	0,00	0,00
I-) Net Yabancı Kaynak Artışları	0,00	0,00	0,00
K-) Finansman Faaliyetlerinden Sağlanan Net Nakit Girişleri (I - H)	0,00	0,00	0,00
L-) Nakit Stokundaki Net Değişim (G + K)	-16.147.231,86	-54.083.589,71	-118.750.884,53